

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Вплив непрямого оподаткування на управління фінансовим станом
підприємства на прикладі ТОВ "ТРИСРА СТОРЕДЖ", м. Хмельницький

Рівень вищої освіти магістр
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування та фондовий ринок»
Шифр і назва спеціальності
Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування та фондовий ринок»

КВРФБС 023205.01.03.00

Виконав студент II курсу група ФБСм-23-1 Олександр КАРПУХІН
Шифр Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник канд. екон. наук, доцент Олександр ФРАДИНСЬКИЙ
Науковий ступінь, звання Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер Юна ДОЦЕНКО
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри ФБСС
д-р екон. наук, проф. Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

« 19 » 12 2024 р.

Хмельницький 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітній рівень магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Гармиз / Ніла ХРУЩ
« 2 » 09 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Карпухіну Олександр Валентиновичу

1. Тема кваліфікаційної роботи: Вплив непрямого оподаткування на управління фінансовим станом підприємства на прикладі ТОВ "ТРИЄРА СТОРЕДЖ", м. Хмельницький керівник проекту (роботи) Олександр ФРАДИНСЬКИЙ, канд. екон. наук, доц., старш. наук. співроб.

Затверджено наказом ректора університету від 26 серпня 2024 року № 60 (додаток 18)

2. Строк подання студентом роботи на кафедру з 12.12.2024 року.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи:

- нормативні документи Верховної Ради України, Уряду України;
- спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання);
- періодичні наукові видання за темою дослідження;
- фінансова звітність ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», м. Хмельницький за 2021-2023 роки;

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити)

- 1 Теоретичні основи впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємства
- 2 Аналітичні аспекти впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємств
- 3 Напрями удосконалення впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємств в Україні на прикладі ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», м. Хмельницький

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Концепції поділу податків на прямі та непрямі;
2. Характеристика функцій непрямих податків;
3. Переваги та недоліки непрямого оподаткування;
4. Підходи до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»;
5. Вплив оподаткування на основні показники фінансового стану підприємства;
6. Характеристика впливу непрямих податків на фінансово-господарську діяльність та фінансовий стан підприємства;
7. Рівень податкового навантаження в Україні за період 2020-2023 рр.;
8. Динаміка надходжень непрямих податків в Україні у 2021-2023 роках;
9. Рівень непрямого оподаткування в Україні за період 2021-2023 рр.;
10. Структура власників ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» станом на 20.10.2024 року, %;

11. Динаміка майна ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках, тис. грн;
12. Динаміка фінансових ресурсів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках, тис. грн;
13. Динаміка питомої ваги фінансових ресурсів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках, %;
14. Фінансові результати діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках;
15. Аналіз окремих показників фінансового стану ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» в 2021-2023 роках;
16. Динаміка нарахування та сплати податків на ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках;
17. Співвідношення непрямого та прямого оподаткування в ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках;+
18. Динаміка податкового навантаження (загального і за непрямими податками) ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-23 роках.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

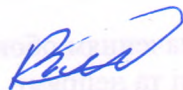
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання: 02 вересня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

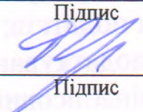
№ п/п	Назва етапів (розділів) дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Вибір теми та узгодження плану кваліфікаційної роботи	протягом червня	виконано
2.	Визначення об'єкта і предмета дослідження, постановка мети і завдань відповідно до теми	до 15.09.24	виконано
3.	Збір, обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності	до 01.10.24	виконано
4.	Аналіз та систематизація інформаційних джерел по темі дослідження	до 15.10.24	виконано
5.	Написання текстової частини кваліфікаційної роботи та оформлення роботи	до 05.12.24	виконано
6.	Підготовка ілюстративних матеріалів	до 10.12.24	виконано
7.	Попередній захист	з 12.12.24	виконано
8.	Захист кваліфікаційної роботи (згідно графіка)	з 20.12.24	виконано

Студент

Олександр КАРПУХІН

Керівник проекту (роботи)

Олександр ФРАДИНСЬКИЙ

Реферат
кваліфікаційної роботи здобувача
Карпухіна Олександра Валентиновича

на тему: Вплив непрямого оподаткування на управління фінансовим станом підприємства на прикладі ТОВ "ТРИЄРА СТОРЕДЖ", м. Хмельницький

Актуальність теми. Податкова політика, як один із найефективніших важелів впливу держави на економічну активність суспільства, великою мірою впливає на відносини між державою і бізнесом та обумовлює ефективність економічної діяльності підприємств. Тому, від вибраної державою податкової політики, прямо залежить фінансовий стан суб'єктів господарювання, їхня конкурентоспроможність та успіх на вітчизняному і міжнародних ринках. На сьогодні, в Україні чітко прослідковується вибір фіскального регулювання через механізм непрямого оподаткування.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних аспектів та практичних пропозиції щодо вдосконалення впливу непрямих податків на фінансовий стан суб'єктів господарювання в Україні.

Об'єктом дослідження є процес реалізації непрямого оподаткування в Україні.

Предметом дослідження є вплив процесу організації нарахування і сплати непрямих податків на фінансовий стан підприємств.

Методологічною основою кваліфікаційної роботи стали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, серед яких слід виокремити: діалектичний метод пізнання та логічного узагальнення, систематизації, історичного, статистичного і структурного аналізу, причинно-наслідкового зв'язку, групування, порівняння та оцінок, графічного відображення – для наочного представлення результатів дослідження.

Інформаційною базою для проведення наукового дослідження стали чинна нормативно-правова база з питань непрямого оподаткування,

монографії, наукові статті і тези науковців, у яких висвітлюються теоретичні і практичні основи впливу непрямого оподаткування на фінанси господарюючих суб'єктів, офіційні статистичні та аналітичні матеріали Державної податкової служби України, фінансова звітність ТОВ «ТРИСРА СТОРЕДЖ», ресурси мережі Інтернет, які стосуються теми дослідження.

Наукова новизна результатів, отриманих в ході проведеного дослідження, полягає в тому, що дістали подальшого розвитку: обґрунтування поділу податків на непрямі та прямі залежно від можливості розрахунку цих податків із врахуванням кількості залучених контрагентів до цього процесу; концепція визначення фінансового стану, як узагальнюючого поняття, що характеризує стан фінансових ресурсів підприємства та їх зміну під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів; фінансово-організаційні засади процесу оптимізації впливу податкового навантаження за непрямыми податками на фінансовий стан капіталовмісних суб'єктів господарювання через механізми податкового відстрочення і розстрочення, пріоритетного бюджетного відшкодування, надання податкових канікул.

Основні результати кваліфікаційної роботи доповідалися на II-й Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Мейнстрім HR-інжинірингу, економіки і бізнесу у XXI столітті: проблеми, імперативи, шляхи розвитку» (05 червня 2024 р., м. Хмельницький) та V Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (16 листопада 2023 р., м. Хмельницький). Основні теоретичні та практичні результати роботи відображені в наукових працях обсягом 0,37 друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 74 сторінки друкованого тексту. Робота містить 15 таблиць, 11 рисунків та 4 додатки. Список використаних джерел складається із 46 найменувань.

ABSTRACT OF THE QUALIFICATION WORK

ABSTRACT

Olexander Valentynovich Karpukhin

Full Name

The impact of indirect taxation on the management of the financial condition of an enterprise using the example of LLC "TRIERA STORAGE", Khmelnytskyi

Topic

The relevance of research. Since Ukraine gained independence, its economic and political environment has been quite complex and in some aspects unpredictable. This issue has become especially acute in recent years, in connection with Russian aggression and its impact on the economic potential of our state. Tax policy, as one of the most effective levers of state influence on the economic activity of society, greatly affects the relations between the state and business and determines the efficiency of economic activity of enterprises. Therefore, the financial condition of business entities, their competitiveness and success in domestic and international markets directly depend on the tax policy chosen by the state.

The purpose of the qualification work is to deepen theoretical aspects and practical proposals for improving the impact of indirect taxes on the financial condition of business entities in Ukraine. The realization of the set goal determined the need to solve the following tasks:

- summarize the essential and conceptual characteristics of indirect taxation of business entities;
- assess the current state of the impact of indirect taxes and their fiscal and regulatory potential on the financial condition of enterprises in Ukraine;
- analyze the financial and economic activities of LLC "TRIERA STORAGE" over the past three years;
- propose approaches to improving the mechanisms for administering indirect taxes and their impact on the financial condition of enterprises in Ukraine.

The object of the study is the process of implementing indirect taxation in Ukraine. The subject of the study is the impact of the process of organizing the accrual and payment of indirect taxes on the financial condition of enterprises.

Keywords: corporate finance, indirect taxation, financial condition, value added tax, excise tax, customs duty, tax burden.

Зміст

Вступ	6
1 Теоретичні основи впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємства	9
1.1 Непрямі податки в системі оподаткування: поняття та сутність	9
1.2 Сутність фінансового стану підприємства та фіскальних важелів впливу на нього	18
2 Аналітичні аспекти впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємств	27
2.1 Вплив податкового навантаження на фінансовий стан суб'єктів господарювання	27
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», м. Хмельницький в 2021-2023 роках	37
3 Напрями удосконалення впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємств в Україні на прикладі ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», м. Хмельницький	51
Висновки	65
Список використаних джерел	69
Додатки	74

Вступ

Актуальність теми. З часів отримання Україною незалежності її економічне та політичне середовище є доволі складним і в деяких аспектах непередбачуваним. Особливо це питання стало гострим в останні роки, в зв'язку із російською агресією та її впливом на економічний потенціал нашої держави. Податкова політика, як один із найефективніших важелів впливу держави на економічну активність суспільства, великою мірою впливає на відносини між державою і бізнесом та обумовлює ефективність економічної діяльності підприємств. Тому, від вибраної державою податкової політики, прямо залежить фінансовий стан суб'єктів господарювання, їхня конкурентоспроможність та успіх на вітчизняному і міжнародних ринках. На сьогодні, в Україні чітко прослідковується вибір фіскального регулювання через механізм непрямого оподаткування.

Питання, що стосуються непрямих податків, місця та році цих податків у системі оподаткування, їх значення у державному регулюванні економіки, а також правові, економічні, організаційно-управлінські аспекти обґрунтування найбільш ефективної та досконалої системи непрямого оподаткування досліджуються і на сьогоднішній день багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Серед них варто виокремити науковий доробок В. Андрущенка, З. Варналія, В. Вишневського, О. Десятнюк, Ю. Іванова, О. Замасло, М. Карліна, А. Крисоватого, В. Мельника, В. Плиса, А. Славкової, А. Соколовської та інших. Високо оцінюючи доробок учених, слід відмітити, що, в умовах сьогодення, питання непрямого оподаткування потребує подальших досліджень у контексті його впливу на фінансовий стан суб'єктів господарювання в Україні.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних аспектів та практичних пропозиції щодо вдосконалення впливу непрямих податків на фінансовий стан суб'єктів господарювання в Україні. Враховуючи поставлену мету у кваліфікаційній роботі визначено основні завдання:

- узагальнити сутнісно-понятійні характеристики непрямого оподаткування суб'єктів господарювання;
- охарактеризувати вплив непрямих податків на фінансовий стан підприємств;
- оцінити сучасного стан впливу непрямих податків та їхнього фіскального і регулюючого потенціалу на фінансовий стан підприємств в Україні;
- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» протягом останніх трьох років;
- запропонувати підходи до поліпшення механізмів адміністрування непрямих податків та їх впливу на фінансовий стан підприємств в Україні.

Об'єктом дослідження є процес реалізації непрямого оподаткування в Україні. Предметом дослідження є вплив процесу організації нарахування і сплати непрямих податків на фінансовий стан підприємств.

Методологічною основою кваліфікаційної роботи стали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, серед яких слід виокремити: діалектичний метод пізнання та логічного узагальнення, систематизації, історичного, статистичного і структурного аналізу, причинно-наслідкового зв'язку, групування, порівняння та оцінок, графічного відображення – для наочного представлення результатів дослідження.

Інформаційною базою для проведення наукового дослідження стали чинна нормативно-правова база з питань непрямого оподаткування, монографії, наукові статті і тези науковців, у яких висвітлюються теоретичні і практичні основи впливу непрямого оподаткування на фінанси господарюючих суб'єктів, офіційні статистичні та аналітичні матеріали Державної податкової служби України, фінансова звітність ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», ресурси мережі Інтернет, які стосуються теми дослідження.

Наукова новизна результатів, отриманих в ході проведеного дослідження, полягає в наступному:

дістали подальшого розвитку:

– обґрунтування поділу податків на непрямі та прямі залежно від можливості розрахунку цих податків із врахуванням кількості залучених контрагентів до цього процесу;

– концепція визначення фінансового стану, як узагальнюючого поняття, що характеризує стан фінансових ресурсів підприємства та їх зміну під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів;

– фінансово-організаційні засади процесу оптимізації впливу податкового навантаження за непрямыми податками на фінансовий стан капіталовмісних суб'єктів господарювання через механізми податкового відстрочення і розстрочення, пріоритетного бюджетного відшкодування, надання податкових канікул.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості використання теоретико-практичних аспектів непрямого оподаткування у практиці управління фінансовим станом підприємств в Україні.

Основні результати кваліфікаційної роботи доповідалися на II-й Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Мейнстрим HR-інжинірингу, економіки і бізнесу у XXI столітті: проблеми, імперативи, шляхи розвитку» (05 червня 2024 р., м. Хмельницький) та V Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (16 листопада 2023 р., м. Хмельницький). Основні теоретичні та практичні результати роботи знайшли своє відображення в наукових працях обсягом 0,37 друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 74 сторінки друкованого тексту. Робота містить 15 таблиць, 15 рисунків та 4 додатки. Список використаних джерел складається із 46 найменувань.

1 Теоретичні основи впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємства

1.1 Непрямі податки в системі оподаткування: поняття та сутність

У нашому суспільстві податок виступає чи не найголовнішою фінансово-економічною категорією, у якій втілюється як найважливіша фінансова (фіскальна), так і надзвичайно вагома соціально-економічна (регулююча) сутності процесу оподаткування. Слід відмітити, що, скільки існує фінансова наука, стільки ж вона намагається дати визначення категорії податок. Проте, наукова дискусія, щодо визначення цього поняття не припиняються досі, хоча, слід відмітити, що діапазон думок поступово звужується. Серед наукових визначень податку слід відмітити наступні:

- податки є імперативні грошові відносини без надання суб'єкту податку будь-якого еквівалента, у процесі реалізації яких утворюється бюджетний фонд;
- єдина законна (законодавчо встановлена) форма відчуження власності фізичних та юридичних осіб на засадах обов'язковості, індивідуальної безоплатності, безповоротності, що гарантована державним примусом, яка не носить характеру покарання або контрибуції, з метою забезпечення платоспроможності суб'єктів публічної влади;
- правова форма покладання на фізичних осіб та на організації обов'язків щодо участі у формуванні громадського фонду коштів (бюджету) на покриття суспільно значних витрат за умов індивідуальної безоплатності та безповоротності, що заснована на законі та забезпечені силою державного примусу;
- обов'язковий, індивідуально безоплатний, відносно регулярний та законодавчо встановлений державою платіж, що сплачується організаціями та

фізичними особами в цілях фінансового забезпечення діяльності держави та (або) місцевого самоврядування.

У статті 6 Податкового кодексу України розрізняють поняття податку і збору (плати, внеску). В якості податку розуміється «обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку відповідно до цього кодексу» [31]. Збором (платою, внеском) є «обов'язковий платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій» [31].

Історія оподаткування нараховує не одне тисячоліття, і за цей час у практичному житті знайшли своє застосування різноманітні форми оподаткування доходів, майна, процесів споживання. Наявність об'єктивних відмінностей одних податків від інших обумовлює собою необхідність обґрунтованого вибору ознак класифікації податків. Історично першою з'явилася класифікація податків на прямі та непрямі. Все різноманіття думок вчених щодо ознак розмежування податків на прямі та непрямі зводиться до чотирьох теоретичних концепцій (таблиця 1.1).

Прихильники першої концепції поклали в основу поділу ознаку платоспроможності платника податків. У зв'язку із тим, що сплата прямих податків пов'язані з отриманням доходів чи наявністю майна, їх характеристикою будуть показники тривалої платоспроможності платника. У той же час, сплата непрямих податків пов'язана із проведенням поточних витрат, отже, їх характеризуватимуть показники поточної платоспроможності платника. Таким чином, усі податки, де держава формує податкову вимогу визначеній особі та проводить безпосередньо оцінку її платоспроможності будуть прямими. Обов'язкові платежі, де держава встановлює платоспроможність особи опосередковано через дії платника, є непрямими.

Відповідно до другої концепції, найбільш прийнятною ознакою для поділу податків на прямі і непрямі є можливість їх перекладання, тобто прямими податками, які не можливо перекласти, ті, що безпосередньо падають на платників. Непрямі податки легко перекладаються на кінцевого споживача за допомогою включення їх у ціну продажу товарів, тобто перекладаються у тому випадку коли платник та носій податку різняться. Але відмічається, що за певних умов непрямий податок може розглядатися як прямий, і навпаки. Кінцевий розподіл податкового тягаря – це лише припущення, оскільки, у випадку з прямими податками, ступінь перенесення не дорівнює ні нулю, ні 100% (у разі непрямими податками). До прикладу, податок на прибуток на монопольному ринку перекладається на споживача та набуває рис непрямого податку.

Таблиця 1.1 – Концепції поділу податків на прямі та непрямі

Концепції	Непрямі податки	Прямі податки
Концепція 1	Платежі, за якими держава проводить оцінку платоспроможності платника опосередковано, на основі його дій	Платежі, що виставляються визначеній особі, якій держава провела оцінку її платоспроможності
Концепція 2	Податки, що перекладаються на кінцевого споживача, шляхом включення до ціни товару або послуги	Податки, що не перекладаються і безпосередньо лягають на платника
Концепція 3	Податки, якими обкладаються процеси обігу чи споживання товарів, робіт, послуг	Податки, які застосовуються щодо володіння або набуття доходу чи майна
Концепція 4	Податки, величина яких залежить від окремих дій, фактів і угод, що оподатковуються по тарифу	Податки, які утримуються з платників за списками, на основі кадастрів і у визначені терміни.
Авторська концепція	Податки, тягар яких для платника залежить від податкових платежів інших осіб	Податки, тягар яких для платника не залежить від податкових платежів інших осіб

Джерело: узагальнено та запропоновано автором на основі [11; 19; 21]

Прихильники третьої концепції визначальною ознакою вважають предмет оподаткування. У прямому оподаткуванні слід оподатковується володіння майном чи придбання доходу, а при непрямому – обіг та споживання товарів (робіт, послуг) тарифів. Прибічники четвертої концепції використовують у

якості визначальної ознаки ступінь персональності чи об'єктності податків. Сплата прямих податків побудована на підставі явищ і ознак постійного характеру і тому вони наперед визначені (володіння або користування майном). Прямі податки утримуються за особистими (окладними) ознаками, регулярно складаються списки платників на підставі кадастру (земель, будинків і так далі) та у встановлені терміни. Непрямі податки виходять із окремих дій, фактів, як, наприклад, із різних актів споживання, угод, послуг, що оподатковуються на підставі певних тарифів [37, с.102].

На нашу думку, з точки зору податкового адміністрування, до прямих податків відносяться обов'язкові платежі, які можуть бути розраховані платником податків самостійно, незалежно від здійснення фінансово-господарських взаємин з іншими платниками податків – юридичними чи фізичними особами. У адміністрування прямого оподаткування беруть участь уповноважені органи влади – податкова і митна служби та платник податків. Об'єктом податкового адміністрування за прямими податками виступають відносини, пов'язані із обрахунком та сплатою податків, що адмініструються платником податків.

До непрямих податків слід відносити ті обов'язкові платежі, за якими зобов'язання платника податків залежать, у тому числі, від податкові платежі інших платників податків – його контрагентів. Сума податку на додану вартість, що підлягає перерахунку до бюджету, визначається ним як різниця двох показників: суми ПДВ із вартості реалізованих товарів (податкового зобов'язання) та суми ПДВ, пред'явленої йому його постачальниками (податкового кредиту). Останній якраз і формується із податкових зобов'язань постачальників платника податків. Як наслідок, в податковому адмініструванні непрямих оподаткування бере участь ширше коло осіб: податкова і митна служби, платник податків, а також платники податків – його контрагенти. За непрямими податкам об'єкт податкового контролю включає і відносини щодо обчислення та сплати податків платником податків, і відносини між ним та його контрагентами, з якими у нього виникають податкові обов'язки.

Не дивлячись на відсутність універсальної теорії розподілу податків на прямі та непрямі, ці два види податків мають об'єктивні відмінності один від одного. Для обидвох форм оподаткування характерні як свої переваги, так і недоліки, і лише на основі їхнього поєднання можна побудувати найбільш ефективну податкову систему.

На сьогодні, в якості переваги непрямих податків виділяють наступні. По-перше, їхня висока фіскальна ефективність для держави, оскільки ними оподатковуються предмети повсякденного вжитку. По-друге, відносно «непомітність» для учасників процесу споживання факту сплати податку, який включений до ціни товару, завдяки чому втрачається безпосередній зв'язок між платежем податку та усвідомленням того, що податок утримано. Непрямі податки рахуються меншими обтяжливими для споживачів, оскільки розосереджені за часовими рамками та, як правило, малими сумами, а також дають право вибору платникам уникнути оподаткування, шляхом відмови від споживання оподаткованого товару. Крім того, теоретично, непрямі податки не можуть супроводжуватися недоїмками. Ще однією перевагою непрямих оподаткування є те, що вони утримуються у зручній для споживача час і у найкращий спосіб, так як податок сплачується в момент придбання товару, не створюючи жодних додаткових клопотів, окрім самої сплати податку. Непрямі податки допомагають здійснити всеохопливість оподаткування, яка неможлива при використанні прямого оподаткування доходів і капіталів.

Основним недоліком непрямих податків, про який найбільш говорять вчені та практики, полягає в тому, що вони обернено пропорційні до платоспроможності споживачів, тобто непрямі податки є найбільш важким фіскальним тягарем, який падає на незаможні верстви населення. Також відмічається, що непрямі податки чинять негативний вплив на ринкову економіку, протирічать інтересам підприємців, будучи джерелом інфляції витрат [28, с.231].

Проте, за усіх своїх переваг і недоліків, непряме оподаткування є необхідною умовою ефективності бюджетно-податкової системи. Наукова думка

пройшла довгий шлях у напрямку вироблення характеристик оптимальної податкової системи. При цьому, економісти завжди особливу увагу приділяли наступним двом вимогам:

- система оподаткування має бути економічно ефективною і не повинна конфліктувати з ефективним розподілом ресурсів. Податки повинні обиратися таким чином, щоб мінімізувати свій вплив у процес ухвалення економічних рішень на ринках. Таке втручання, накладає «зайвий тягар», який необхідно звести до мінімуму.

- система оподаткування має бути справедливою у своїх підходах до різних індивідуумів, кожен з яких повинен сплачувати свою законну частку. Непряме оподаткування є одним із важелів, за допомогою якого можна привести податкову систему до оптимального стану. Так, будь-який податок на споживання впливає на поведінку економічних суб'єктів, які можуть змінити свої податкові зобов'язання, шляхом зменшення придбання відповідного товару.

Немає можливості усунути вплив непрямих податків на економічний вибір, якщо до різних товарів використовуються різні ставки податку, а деякі товари взагалі звільнено від оподаткування.

Теоретики оподаткування сходяться на думці, що в ринковій економіці податки виконують три основні функції (рисунок 1.1):

- фіскальну – як спосіб мобілізації коштів у бюджетну систему для забезпечення фінансування державних видатків;

- соціальну – як інструмент підтримки соціальної рівноваги шляхом зміни співвідношення між доходами певних соціальних груп із метою згладжування нерівності між ними та досягнення справедливого розподілу доходів;

- регулюючу – як важіль в управлінні економікою, шляхом впливу на процеси споживання товарів робіт та послуг.

В сучасних умовах непряме оподаткування виконує переважно фіскальну функцію, однак, їм, меншою мірою, ніж прямим, притаманні також регулююча та соціальна функції. Через регулюючу функцію здійснюється опосередкований

вплив непрямих податків на економіку: для досягнення очікуваного результату в економіці за наслідками проведення податкової політики потрібно певний час. При цьому, через регулюючу функцію стимулюється платоспроможний попит населення, інвестиційна та підприємницька діяльність фізичних і юридичних осіб, ріст пропозиції товарів, розвиток соціальної сфери тощо. Регулюючий аспект непрямих податків полягає у можливості впливати, перш за все, на структуру споживання, а це означає і вплив на виробничі процеси. Роль непрямих податків через регулюючу функцію виражається, у першу чергу, в їх стримуючому впливі на економіку.

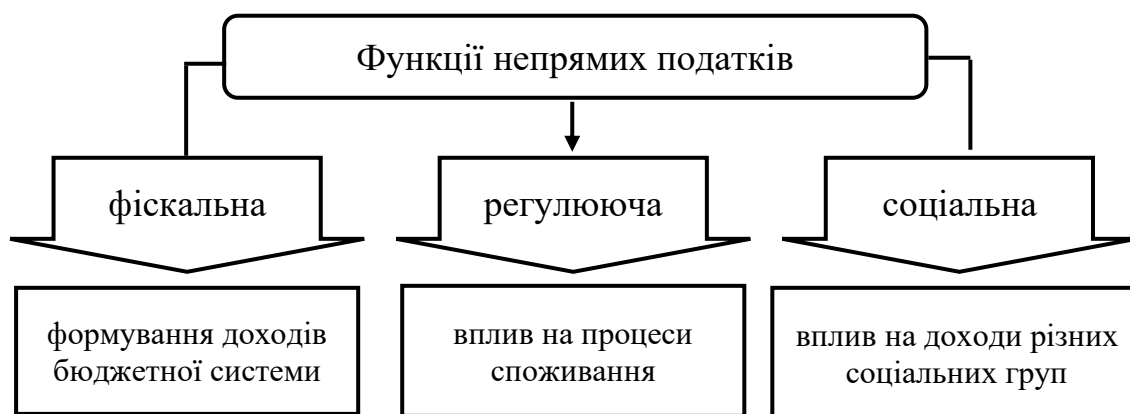

Рисунок 1.1. – Характеристика функцій непрямих податків

Джерело: виокремлено автором на основі [25]

Одним із способів, який дозволяє зменшити стримуючий регулюючий вплив непрямих податків на процеси споживання є встановлення знижених ставок або повне звільнення від оподаткування. Для окремих товарів і послуг встановлено нульову ставку ПДВ. При цьому за продавцем таких товарів зберігається право на податковий кредит по ПДВ із вартості його закупівель, а отже, отримує відшкодування сплаченого ПДВ із бюджету. В цьому випадку за рахунок збільшення переліку оподатковуваних за нульовою ставкою товарів можна отримати серйозне зниження стримуючого впливу. Іншим прикладом подібного роду може стати звільнення від оподаткування ПДВ надання послуг із перевезення пасажирів міським пасажирським транспортом загального користування, яке матиме на меті підтримку міського транспорту через механізм

звільнення плати за проїзд від тягара непрямих податків Від оподаткування ПДВ може бути звільнено роботи зі збереження об'єктів культурної спадщини, що має сприяти розвитку невиробничої сфери. Застосування зниженої ставки ПДВ для медикаментів та препаратів, пов'язаних з охороною здоров'я – інший приклад стимулювання того, як держава дбає про здоров'я своїх громадян. Встановлення підвищених ввізних мит (яким у значною мірою властиві риси непрямих податків) на іноземну сільськогосподарську продукцію, за яким піде зростання цін на такі товари, має сприяти падінню попиту на них, і як наслідок, завдяки цьому зросте попит на продукцію вітчизняного агропромислового комплексу.

Як було сказано вище, Україна, при розбудові власної податкової системи віддала перевагу на користь застосування непрямих податків. І цьому є пояснення, яке криється у тих перевагах, що їх надає непряме оподаткування. Серед вигод слід назвати висока швидкість мобілізації непрямих податків до бюджету, оскільки їх перерахунок відбувається відразу після реалізації товару чи послуги. Непрямі податки забезпечують відносну ритмічність і рівномірність надходжень у територіальному розрізі, що обумовлюється характером їх адміністрування. Непряме оподаткування дозволяють державі впливати на обсяги споживання певних груп товарів різними соціальними групами, наприклад, активізуючи споживання корисних товарів та стримуючи споживання небезпечних товарів, особливо продовольчого характеру (цей механізм реалізується через застосування специфічних акцизів – мита (при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності) та акцизного податку).

Таким чином, непрямі податки мають досить багато переваг і використання їх цілком доцільне. Але, заради об'єктивності, слід зупинитися і на тих недоліках, які притаманні непрямому оподаткуванню (таблиця 1.2). Вивчаючи особливості непрямих податків, які в цілому характеризують їх з негативного боку, необхідно насамперед зазначити, що сплата непрямих податків не перебуває у залежності від розміру доходу їх платників. Це формує ситуацію, коли бідніші верстви населення будуть нести значно більший тягар непрямого оподаткування, ніж заможніші категорії суспільства.

Таблиця 1.2 – Переваги та недоліки непрямого оподаткування

Назва податку	Переваги	Недоліки
Податок на додану вартість	Не відчутний для кінцевого споживача товару, зручність сплати у часі; не потрібно витратити окремий час для сплати; не потребує; накопичення певних сум коштів; забезпечує ритмічні надходження; наявність механізму взаємного контролю податкового кредиту.	Впливає на стан оборотних коштів підприємств. Регулюючі ефекти проявляються через вплив на ціну товару. Несе в собі соціально-несправедливий характер, коли бідніші верстви сплачують його в більшій мірі ніж заможні по відношенню до своїх статків.
Акцизний податок	Виконує більше регулюючу функцію ніж фіскальну. Сприяє поліпшенню екологічної ситуації та обмежує шкоду для життя людей. Є більш справедливим по відношенню до доходів заможних і бідних верств населення.	Високий рівень оподаткування акцизним податком та застосування його по відношенню до предметів розкоші, високорентабельних і монопольних товарів, стимулює «тіньове» виробництво і ухилення від оподаткування
Мито	Регулює надходження іноземних товарів на внутрішній ринок країни.	Неоднозначно впливає на економічний потенціал вітчизняних виробників. Через механізм оподаткування сприяє росту сум акцизного податку (адвалорного) та ПДВ.

Джерело: узагальнено та запропоновано автором на основі [25; 36]

А це означає, що чим нижчий рівень доходів, тим буде вищою у них питома вага непрямих податків, відносно, у порівнянні з прямим оподаткуванням, дорожнечу їх адміністрування, недостатній рівень ефективності у частині покращення структури споживання через зниження в ній частки шкідливих товарів, що обумовлюється зміщенням попиту в «тіньовий» сектор господарської активності, притаманний інфляційно формуючий фактор, через ціновий механізм нарахування непрямих податків [36, с.375].

Урядовці повинні забезпечити справедливість та прозорість у системі податкових вилучень, мінімізувати прояви корупції та неефективне чи протиправне використання податкових надходжень. Важливо створювати сприятливе фіскальне середовище для розвитку підприємництва та інвестицій, що чинитиме вплив на економічне зростання та створення нових робочих місць. При цьому слід уникати надмірного оподаткування, у тому числі, - через

механізм непрямого оподаткування, яке може обумовити зменшення інвестицій та підприємницької активності.

1.2 Сутність фінансового стану підприємства та фіскальних важелів впливу на нього

У ринковій конкурентній економіці податки є не лише інструментом формування дохідної частини бюджетної системи, але й ефективним важелем впливу на фінансовий стан господарюючих суб'єктів (фізичних і юридичних осіб) та їхній подальший розвиток. Формуючи і реалізуючи власну фіскальну політику, урядовці, за допомогою зміни обсягів державних податкових надходжень, шляхом їх збільшення або зменшення, зміни форм і способів стягнення податків та їх ставок, тарифів, повного або часткового звільнення від оподаткування окремих галузей економіки, територій, соціальних верств населення може впливати як на зростання, так і на спад економічної діяльності, формування сприятливої динаміки на ринку, умов для діяльності пріоритетних галузей економічної діяльності, реалізації збалансованої соціальної політики.

За допомогою застосування тих чи інших фіскальних пільг, уряд впливає на пропорції в економічній структурі виробництва й обміну суспільних благ, регулює пропорції в розвитку продуктивних сил. Організація процесів вилучення частини ВВП у бюджетну систему та позабюджетні фонди має великий вплив на обсяги споживання суспільного продукту, темпи нагромадження основного і оборотного капіталу суб'єктами господарювання та можливості технічного оновлення виробничого потенціалу країни. При цьому, такий вплив може мати як позитивний, так і негативний характер. Стосовно суб'єктів господарювання фіскальний фактор прямо відображається на їх фінансовому стані, а, відтак, і на можливості ведення власної діяльності, будь то виробничої, чи торговельної, чи надання послуг, чи виконання робіт [18, с.185].

Вивчення механізму впливу системи оподаткування на господарську діяльність господарюючих суб'єктів базується на основі наступних постулатів:

- функціонування підприємств – це складний процес, що формується з двох якісно різнорідних груп більш складних процесів ендогенної та екзогенної природи взаємодії підприємств із зовнішнім організаційно-економічним середовищем;
- будь-яка фіскальна норма безпосередньо діє не загалом на підприємство, але на певну систему «точок» у структурі його діяльності;
- фінансовий стан підприємства є узагальненою реакцією на сукупність впливу усієї системи оподаткування при фіксованих станах як визначеного підприємства, так і економічного середовища, в якому воно провадить свою господарську діяльність.

При обчисленні обов'язкових платежів, які необхідно сплатити на користь держави, фактичні результати господарської діяльності (її показники) є лише першоосновою. Адже податкове законодавство підміняє реальний господарський процес певним його відображеннями (моделлю), використовуючи при цьому власну класифікацію (групування) реальних подій та господарських операцій, процедури їх відбору (обліку) і систему специфічних понять, таких як дохід, скоригований дохід, витрати, податкові зобов'язання, податковий кредит та інші. Від сумарної величини податків, що їх сплачує підприємство за визначений звітний період, залежить, по-перше, чистий прибуток підприємства (тут визначальний вплив має пряме оподаткування) і, по-друге, потреба господарюючого суб'єкта в оборотних засобах для забезпечення процесів виробництва та реалізації продукції, або ж надання послуг.

Фінансовий стан підприємства є визначальною характеристикою забезпеченості суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами, які потрібні для провадження його ефективної фінансово-господарської діяльності і виконання фінансових зобов'язань відповідно до законодавства або ж господарських угод і договорів. У зв'язку із цим, аналіз фінансового стану господарюючого суб'єкта є чи не найважливішим елементом у системі

менеджменту і прийняття господарських рішень, які впливатимуть на результати його діяльності в майбутньому. Кінцеві показники такого аналізу представляють практичний інтерес для всіх стейкхолдерів підприємства: його власників, топ-менеджерів, споживачів продукції (послуг), постачальників, кредиторів, інвесторів, та державних органів фінансового контролю і управління. Це обумовлено тим, що саме фінансовий стан підприємства демонструє ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства.

Важливо, що фінансовий стан суб'єкта господарювання характеризує не лише рівень його економічної життєдіяльності, а й показує потужність чинників розвитку підприємства, дає змогу виявити резерви покращення існуючої фінансово-економічної ситуації.

Не дивлячись та усю важливість поняття фінансовий стан для суб'єктів господарювання, на сьогодні, відсутній єдиний підхід до його трактування. Узагальнивши визначення поняття «фінансовий стан підприємства», у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, нами було виокремлено 7 основних підходів до його визначення, які наведено у таблиці 1.3.

У процесі управління фінансовим станом господарюючого суб'єкта його головною метою виступає поліпшення ефективності фінансово-господарської діяльності та більш продуктивне використання його економічного потенціалу з метою збільшення ринкової капіталізації підприємства та прискорення темпів його розвитку. Для реалізації зазначеної мети на підприємстві доцільно визначити наступні завдання:

- максимізація прибутковості фінансово-економічної діяльності;
- мінімізація рівня фінансових ризиків;
- створення достатнього обсягу фінансових ресурсів;
- досягнення фінансової стійкості та платоспроможності;
- зростання ефективності використання фінансових ресурсів;
- збалансування (оптимізація) грошових потоків;
- прискорення оборотності оборотних активів;
- оптимізація структури активів та структури капіталу.

Таблиця 1.3 – Підходи до визначення поняття «фінансовий стан підприємства».

Фінансовий стан	величина збалансованості структурних частин активів підприємства та джерел їх фінансування (утворення), а також рівень ефективності їх використання
	спроможність підприємства до саморозвитку та реальний стан його капіталу в процесі кругообігу
	показник фінансової конкурентоспроможності суб'єкта господарювання
	можливість підприємства фінансувати свою діяльність та погашати свої наявні зобов'язаннями
	сукупність значень показників, що характеризують процес утворення і використання фінансових ресурсів на підприємстві
	комплексне поняття, яке є наслідком поєднання усіх складових елементів системи фінансових відносин господарюючого суб'єкта
	узагальнююче поняття, що характеризує стан фінансових ресурсів підприємства та їх зміни під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів

Джерело: узагальнено та запропоновано автором на основі [14; 17; 18; 23]

Збалансування попиту і пропозиції є основним із принципів регулювання економічного розвитку суб'єктів господарювання. Вплив на пропозицію податкова система може провадити шляхом застосування непрямих і прямих податків, шляхом оподаткування процесів споживання, виробництва і впливу на процеси формування фінансових ресурсів підприємств, їх руху та зміни форм, а також стимулюючи зростання капіталу та регулювання ефективних напрямів його подальшого використання. До найбільш часто використовуваних засобів фіскального регулювання традиційно відносять надання пільг в оподаткуванні та зменшення податкових ставок.

Нескладні розрахунки впливу рівня оподаткування на основні показники фінансового стану за умови зростання податкового навантаження дозволяють виявити вплив такої зміни на фінансовий стан підприємств (таблиця 1.4). У разі збільшення податкової ставки показники фінансової стійкості (фінансової незалежності, фінансової стабільності, фінансового ризику, маневреності власного капіталу, мобільності тощо) погіршуються. При цьому негативний вплив прямого оподаткування буде більшим у випадку зменшення питомої ваги власного капіталу. А вплив непрямого оподаткування залежатиме від можливості виробника або продавця перекласти податковий тягар на споживача (покупця). А це означає, що збільшення непрямих податків компенсуватимуть споживачі, тому еластичність попиту на даний товар чи послугу визначатиме вплив на показники фінансового стану.

Таблиця 1.4 – Вплив оподаткування на основні показники фінансового стану підприємства

Показник	Групи податкових платежів		
	Непрямі податки	Прямі податки	Майнові податки
Рентабельність	Не впливають, або показники погіршуються	Основні показники погіршуються	Основні показники погіршуються
Платоспроможність і ліквідність	Не впливають, або показники погіршуються	Основні показники погіршуються	Основні показники погіршуються
Ділова активність	Не впливають, або показники погіршуються	Основні показники погіршуються	Основні показники погіршуються
Фінансова стійкість	Не впливають, або показники погіршуються	Основні показники погіршуються	Основні показники погіршуються

Джерело: узагальнено та запропоновано автором на основі [14; 17]

Економічна діяльність суб'єктів господарювання реалізується на основі організованого, якісного, своєчасного та ефективного управління, що являє собою поєднання взаємопов'язаних послідовно виконуваних функцій. Тому, вбачається доцільним, проведення дослідження сутності фінансового стану

підприємств, а також вивчення тих фіскальних факторів, що різнопланово впливають на фінансову стійкість підприємства, як позитивно, так і негативно.

Проте, для проведення порівняльного аналізу параметрів фіскальної системи (у як в цілому, так і у розрізі непрямих і прямих податків) та фінансових показників суб'єкта господарювання, що можуть характеризувати податкові методи впливу на його фінансовий стан і капіталоутворення, поки що, не запропонована відповідної методики і не окреслено оптимально достатній перелік таких показників. А це, у свою чергу, не дозволяє провадити предметний і цілісний аналіз процесів капіталоутворення господарюючих суб'єктів та застосовувати адекватні заходи впливу на макрорівні через застосування адекватних механізмів і інструментів податкової політики.

Таблиця 1.5 – Характеристика впливу непрямих податків на фінансово-господарську діяльність та фінансовий стан підприємства

Назва податку	Характер впливу	Форма
Податок на додану вартість	Вплив може бути прямий або опосередкований і залежить від різних факторів – галузі діяльності, фінансових можливостей покупців продукції, що виробляються. При застосуванні високих ставок може негативно впливати на функціонування підприємства, оскільки зростає лаг між сплатою податкового зобов'язання та податкового кредиту.	Підвищення ціни на товар; обмеження платоспроможного попиту і купівельної спроможності споживачів; зменшення обсягів виробництва та реалізації продукції; збільшення
Акцизний податок	Вплив непрямий (опосередкований), оскільки податок безпосередньо входить до продукції підприємства й відшкодовується її покупцями або кінцевими споживачами.	нереалізованих товарів на складі;
Мито		тимчасове відволікання оборотних коштів

Джерело: узагальнено та запропоновано автором на основі [40]

Однак розрахунок величини абсолютного податкового тиску не дає повного уявлення про ступінь впливу сукупності податків і зборів на результати

діяльності підприємства. Тому поряд із показниками абсолютного податкового тиску розраховуються показники відносного податкового тиску, що включають аналіз структури загального податкового тиску на підприємство, аналіз зовнішніх аналітичних коефіцієнтів податкового тиску, аналіз внутрішніх аналітичних коефіцієнтів податкового тиску, специфічних для конкретної галузі економіки. Ці показники достатньо повно характеризують вплив на кінцеві результати діяльності підприємства.

Для оцінки впливу непрямого оподаткування на фінансово-економічну діяльність підприємств, а відтак – і на їхній фінансовий стан, доцільно проаналізувати динаміку показників (формули 1.1, 1.2, 1.3)

$$\text{ПН}_{\text{вит}} = \frac{\Sigma \text{НП}}{\text{В}} * 100\% \quad (1.1)$$

де $\text{ПН}_{\text{вит}}$ – податкове навантаження за непрямыми податками у витратах підприємства,

В – витрати підприємства за певний часовий період.

$$\text{ПН}_{\text{дох}} = \frac{\Sigma \text{НП}}{\text{Д}} * 100\% \quad (1.2)$$

де $\text{ПН}_{\text{дох}}$ – податкове навантаження за непрямыми податками у доходах підприємства,

$\Sigma \text{НП}$ – сума сплачених підприємством непрямих податків протягом певного періоду часу,

Д – дохід підприємства за певний часовий період.

$$\text{ПН}_{\text{вир}} = \frac{\Sigma \text{НП}}{\text{ВР}} * 100\% \quad (1.3)$$

де $\text{ПН}_{\text{вир}}$ – податкове навантаження за непрямыми податками у виручці підприємства,

ВР – виручка підприємства від реалізації продукції за певний часовий період.

Серед непрямих податків визначальний вплив на фінансовий стан підприємств вчиняє податок на додану вартість, оскільки він відноситься до групи універсальних акцизів, а це означає, що його нараховують на усі господарські операції, пов'язані із купівлею-продажем (окрім винятків). В Україні періодично спалахують жваві дискусії про необхідність зменшення базової ставки ПДВ, яка на сьогодні становить 20%. Прибічники такої ідеї переконані, що така новація не лише сприятиме зниженню цін для кінцевого споживача, а і позитивно впливатиме на вітчизняне виробництво і економічний розвиток та сприятиме збільшенню обсягів валового внутрішнього продукту. Разом з тим, на думку інших експертів, зменшення базової ставки ПДВ не потрібно розглядати як потрібний для держави крок, і не варто сподіватися, що зменшення ставки ПДВ обумовить зменшення кількості випадків агресивної податкової мінімізації. Адже сьогодні з'явилися більш прийнятні, «білі» схеми оптимізації, які стали значно частіше використовуватися. Окрім того, як свідчить практика та досвід країн Європейського Союзу, проблема ПДВ полягає не в розмірі ставки (у багатьох країн ЄС ставка становить такі ж самі 20% або й більше, – 27% в Угорщині), а в неефективності протидії схемам тінізації економіки, у недовірі податкоплатників до держави та безпосередньо у менталітеті платника податків. Адже скільки існують податки, незалежно від їх рівня, стільки й існуватиме прагнення платників їх мінімізувати.

Система оподаткування замикає собою частину економічного кругообігу і відчуває на собі усі зміни і протиріччя, що сформувалися у виробничій, монетарній та інституційній сферах у контексті руху оборотного капіталу підприємств. В нашій державі досить поширеними є фіктивні зовнішньоекономічні операції, що мають на меті сформувати фіктивний податковий кредит для незаконного відшкодування з бюджету ПДВ. Це веде до великої заборгованості та неможливості відшкодувати ПДВ реально діючим українським експортерам, що викликає обурення та обґрунтовані претензії платників до податкової адміністрації, адже такі дії призводять до

несанкціонованого заморожування оборотного капіталу господарюючого суб'єкта. Разом з тим, для існуючої системи адміністрування ПДВ характерна відсутністю комплексного підходу до його обліку, контролю і доступу до інформації. Податкова адміністрація та Державне казначейство працюють розрізнено, не координують своїх дій для належного впливу органів державної влади на підвищення ефективності цього вагомого важелю поповнення оборотного капіталу [39, с.293].

Проте, зі сторони ПДВ можливий і позитивний вплив на фінансовий стан підприємств. ПДВ є своєрідним інструментом примусового безкоштовного кредитування підприємств споживачами. Цей ефект формується як результат того, що платники ПДВ мають відтермінування щодо перерахунку ПДВ до бюджету, тобто вони можуть використовувати суми вхідного ПДВ як безвідсоткову позику. Але, порівнюючи строки сплати ПДВ та час реального його відшкодування з бюджету, можна зробити висновок, що наявність на рахунках грошей, які є податковим кредитом, навряд чи сприймається господарюючими суб'єктами як вільні кредитні ресурси, що можуть бути використані для покращення ефективності економічної діяльності підприємства, позитивно впливати на оборотність коштів підприємства та його фінансовий стан.

2 Аналітичні аспекти впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємств

2.1 Вплив податкового навантаження на фінансовий стан суб'єктів господарювання

В сучасних винятково нестабільних умовах господарювання для будь-якого господарюючого суб'єкта, головними цілями його діяльності постає збереження фінансової стійкості на належному рівні та збільшення прибутковості його діяльності. Податкове навантаження є ключовим показником у фінансовому управлінні, оскільки впливає на фінансові результати діяльності організації. З часів отримання нашою державою незалежності, серед основних завдань, які лежать в економічній площині, пріоритетним є реформування податкової системи у контексті зниження (перерозподілу) податкового тягаря на економіку. Його виконання забезпечувалося різними методами та інструментами – і на основі зменшення кількості податків, що сплачуються платниками, і об'єднанням типових податків у один, і зниженням податкових ставок, і розширенням кола податкоплатників, і змінами у механізмі обчислення і справляння податків. Проте, на сьогоднішній час, основним зовнішнім економіко-адміністративним чинником впливу держави на господарюючі суб'єкти залишається фіскальний важіль через величину податкових вилучень.

В ринковій економіці податки своє значення реалізують через дві основні функції: з однієї сторони, вони забезпечують формування лівової частки державних доходів у бюджетну систему і позабюджетні фонди (фіскальна функція), а з іншого боку – прямо впливають на показники результативності економічної діяльності господарюючих суб'єктів, їх інвестиційні можливості та рівень доходів (регулююча функція). І в першому, і у другому випадках усе це реалізується через рівень податкового навантаження, яке може як позитивно

впливати на діяльність підприємств і підприємців, так і чинити деструктивний вплив, штовхаючи їх до тінізації своїх економічних контактів та приховування доходів від оподаткування [30, с.59].

Не дивлячись на те, що проблема податкового тягара є предметом наукових досліджень ще з XVIII ст., з часів класиків політичної економії А. Сміта і Д. Рікардо, вона й на сьогоднішній день залишається не до кінця вирішеною. Серед дискусійних аспектів проблеми фіскального навантаження варто виокремити: превалювання емпіричних підходів до розуміння його суті; відсутність універсально методики розрахунку показника, який би відображав рівень оподаткування в країні, що унеможливорює коректні порівняння вітчизняної системи оподаткування з податковими системами інших країн світу; відсутність достатніх критеріїв для оцінки рівня оподаткування господарської діяльності тої чи іншої країни, а також єдиної ефективної методики визначення податкового навантаження на підприємства.

Серед основних визначень сутності податкового навантаження варто виокремити наступні:

- це усі кошти, яку мобілізуються до державного бюджету у вигляді обов'язкових платежів;
- це співвідношення між податковими доходами бюджетної системи та національним доходом держави;
- величина економічних обмежень, що формуються внаслідок відрахування коштів на сплату обов'язкових платежів, які відволікають їх від інших потенційних напрямів використання;
- обтяження, яке накладається будь-яким платежем;
- частка усіх податкових платежів протягом певного періоду (фінансового року) у величині валового доходу податкоплатника;
- найбільш узагальнююча величина, що характеризує значення податків у житті держави і громадянського суспільства;
- показник, який характеризує частку фіскальних відрахувань у загальному обсязі економічної активності, похідна величина моделі ринкової

економіки, яка реалізується в державі і визначається як відношення податкових платежів до національного доходу за певний часовий проміжок (як правило, рік);

- обсяг створеного суспільного продукту, який вилучається державою на свою користь, через механізм оподаткування;

- фінансове поняття, яке визначає у питомій вазі ту частину вартості виробленого суспільного продукту, що вилучається в дохід держави опосередковано через механізми оподаткування і перерозподіляється нею через бюджет і позабюджетні фонди;

- обсяг підприємницького доходу, який вилучається державою через систему оподаткування на безповоротній основі;

- показує витрати суб'єктів господарювання у зв'язку з дією податкового механізму;

- узагальнююча величина, що показує ту частину прибутку (доходу) юридичних і фізичних осіб, яка перерозподіляється через бюджетну систему;

- відносна величина, який дає змогу оцінити питому частину активів, яку підприємству потрібно перерахувати на користь держави у вигляді податку.

Аналіз наукових публікацій, присвячених цьому питанню, дозволяє зробити висновок, що податкове навантаження, як правило, розглядають на двох основних рівнях: макрорівні (держави) та мікрорівні (господарюючого суб'єкта). При цьому оцінка здійснюється на основі двох груп показників – абсолютних та відносних. При застосуванні абсолютного підходу податковий тягар визначається як сумарна величина усіх видів обов'язкових платежів, які було сплачено платниками податків протягом певного періоду часу (формула 2.1).

$$ПН_{абс} = \Sigma ОП, \quad (2.1)$$

де $ПН_{абс}$ – податкове навантаження абсолютне,

$ОП$ – сумарна величина обов'язкових платежів, що були сплачені за певний період.

Податковий тягар у відносному обчисленні – це відношення загальної суми сплачуваних податків і зборів в державі до обсягу створюваного в суспільстві за аналогічний період суспільного продукту (як правило, використовується величина валового внутрішнього продукту) [42, с.79]. На наш погляд, більш інформативним та об'єктивним показником є відносний, оскільки дає змогу порівнювати сплату податків із результативним (узагальнюючим) показником.

$$\text{ПН}_{\text{відн}} = \frac{\Sigma \text{ОП}}{\text{ВВП}} * 100\% \quad (2.2)$$

де $\text{ПН}_{\text{відн}}$ – податкове навантаження відносно,

ВВП – вартісна величина валового внутрішнього продукту за певний період.

На рисунку 2.1 наведено динаміку податкового навантаження за період 2020-2023 років в Україні. Як бачимо, відносна величина фіскальних вилучень зменшився із 27,1% у 2020 році до 25,05% – у 2023 році, тобто, на 1,96%.

Рисунок 2.1 – Рівень податкового навантаження в Україні за період 2020-2023 рр.

Джерело : розраховано та наведено автором на основі [13; 32; 33]

Слід відзначити, що така тенденція обумовлена не проведенням в країні радикальних реформ у сфері економіки, які мали б на меті збільшення економічного потенціалу країни, а зменшенням ділової активності в державі та переорієнтації уряду на активне використання джерел зовнішніх та внутрішніх запозичень, які використовуються для фінансування протидії російській агресії.

Для того, щоб оцінити рівень впливу непрямих податків на величину податкового навантаження в Україні, доцільно проаналізувати їх динаміку у розрізі окремих видів (таблиця 2.1). Відразу слід зауважити, що непрямі податки стягуються як на внутрішньому ринку (ПДВ і акцизний податок), так і при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності – ПДВ і акцизний податок (із ввезених товарів) та мито.

Таблиця 2.1 – Динаміка надходжень непрямих податків в Україні у 2021-2023 роках

Показник	2021 р., млрд. грн	2022 р., млрд. грн	2023 р., млрд. грн	Абсолютне відхилення (+,-) млрд. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення), %	
				2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.	2022/ 2021 рр.	2023/ 2021 рр.
Податок на додану вартість з ввезених на митну територію України товарів	380,71	253,05	366,16	-127,66	113,11	-33,53	44,69
Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів, виконаних робіт і наданих послуг	155,77	213,95	214,64	58,18	0,69	37,35	0,32
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	85,04	61,13	94,33	-23,91	33,2	-28,12	54,31
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	87,02	44,08	81,39	-42,94	37,31	-49,35	84,64
Мито	38,18	21,0	30,7	-17,18	9,7	-44,99	46,19
Всього непрямих податків	746,72	593,21	787,22	-153,51	194,01	-20,56	32,71

Джерело : розраховано та наведено автором на основі [13; 32; 33]

Як бачимо, сумарна величина непрямого оподаткування за період 2021-23 років виросла на 40,5 млрд грн. Причому у 2022 році зафіксовано падіння на 153,51 млрд грн, в порівнянні із 2021 роком, а у 2023 році, в порівнянні із 2022 роком – зростання на 194,01 млрд грн. Найбільшу питому вагу (майже половину від загального обсягу) становлять надходження від імпортного ПДВ, який продемонстрував динаміку із 380,71 до 366,16 млрд грн. На 58,87 млрд грн зросло надходження від внутрішнього ПДВ – із 155,77 до 214,64 млрд грн. Також позитивну динаміку показав акцизний податок із вироблених в Україні товарів, який збільшився із 85,04 до 94,33 млрд грн (із падінням до 31,13 млрд грн у 2022 році). Зменшилися акцизний податок при імпорті та мито, відповідно, на 5,56 і 7,48 млрд грн, що пояснюється запровадженням податкових пільг при імпорті критично важливих для економіки України та її Збройних Сил товарів та транспортних засобів, які посилили нашу обороноздатність у протистоянні із ворогом.

Податкове навантаження непрямих податків на економічний потенціал України наведено на рисунку 2.2. Аналіз даних, відображених на рисунку, дозволяє зробити висновок, що рівень податкового навантаження непрямих податків, за три останні роки, зменшився на 1,73% – із 13,67 до 12,04%.

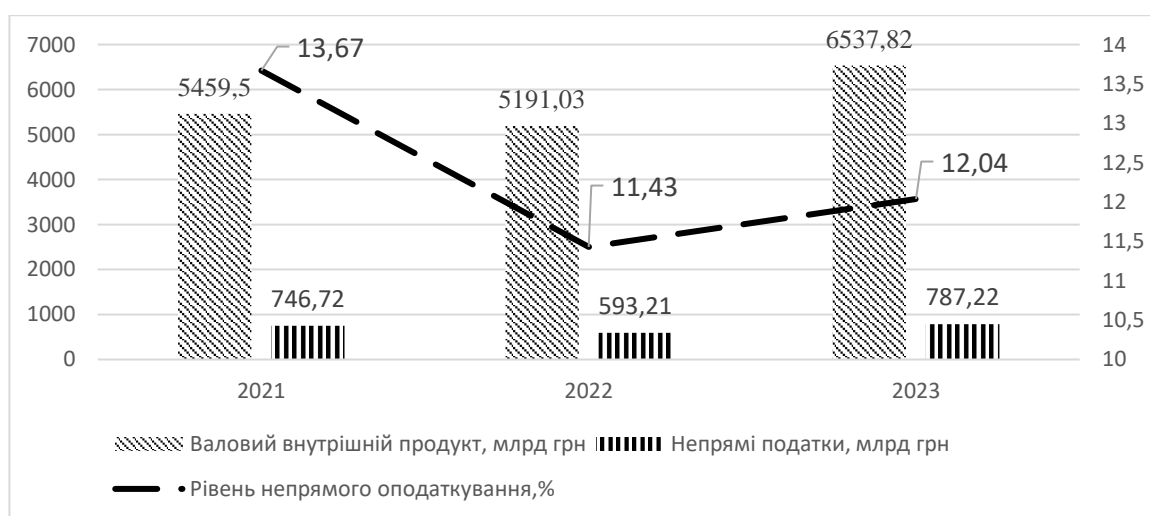

Рисунок 2.2 – Рівень непрямого оподаткування в Україні за період 2021-2023 рр.

Джерело : розраховано та наведено автором на основі [13; 32; 33]

Причому, найменшого значення він сягнув у перший воєнний рік – 11,43%, а вже наступного відбулося його збільшення на 0,61%. І це зрозуміло, адже для ведення бойових дій країні необхідні фінансові ресурси, які вона отримує із двох основних джерел: зовнішнього – від іноземних партнерів, країн і міжнародних організацій; внутрішніх – головним із яких є податкові надходження.

На мікрорівні кожен обов'язковий платіж, що сплачується господарюючим суб'єктом чинить прямий вплив на показники його фінансово-господарської діяльності, серед яких окремо слід виділити: виручка (дохід) від реалізації, собівартість, прибуток, обсяги оборотних коштів підприємства, платоспроможність, фінансову стійкість [40, с.122].

Проблемні питання функціонування системи оподаткування чітко виявляється при аналізі окремих обов'язкових платежів, що справляють найбільший вплив на діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема ПДВ, податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб. Ще одним платежем, який слід назвати окремо, є єдиний соціальний внесок, який хоч і не відноситься до податків згідно Податкового кодексу України, проте, враховуючи обов'язковий характер його сплати при наявності об'єкта оподаткування – теж, за своєю економічною природою, є податком, незалежно від того як його називають державні чиновники.

Показником оцінки впливу зазначених обов'язкових платежів на діяльність підприємств може стати величина прибутку, що виступає головним власним джерелом фінансових ресурсів для розширення або підтримки виробництва. Завдяки платі податку на прибуток відбувається зменшення обсягів фінансових ресурсів, які перебувають у розпорядженні підприємства, що не може не чинити значний вплив на функціонування господарюючого суб'єкта, оскільки, в такому разі, зменшуються можливості розширеного відтворення.

Стосовно ПДВ слід відзначити, що основні факторами його впливу на діяльність підприємства великою мірою залежать від типу покупця і призначення товару. Якщо придбаний товар покупець використовує як засіб виробництва, а отже, має можливість отримати бюджетне відшкодування суми

ПДВ, що входять у ціну, то, скоріш за все, зміна величини податкової ставки цього податку не справлятиме суттєвого впливу на фінансовий стан продавця товару. Це лише тимчасово вплине на величину його оборотних коштів. Якщо покупець використовує куплений товар для свого споживання, а отже, не має можливості включати суми сплаченого ПДВ до податкового кредиту, то, зрозуміло, що ефект від зміни ставок податку на додану вартість розглядатиметься між товаровиробником-продавцем і споживачем згідно характеру еластичності попиту на такий товар. Іншими словами, хліб продовжать купувати, а от від нової моделі смартфона доведеться відмовитись.

Суттєвий вплив на ефективність економічної активності підприємств має також єдиний соціальний внесок. На діяльність підприємства він впливає опосередковано, оскільки включається в собівартість продукції й перекладаються в складі ціни на кінцевого споживача. Проте, економічним результатом такого перекладання, може стати скорочення платоспроможного попиту кінцевого покупця, а отже, зменшення обсягів збуту, що тягне за собою і зменшення виробництва та зниження рентабельності діяльності підприємства.

На мікрорівні (рівні суб'єкта господарювання) показник податкового навантаження доцільно зважувати через обсяги нарахованих і сплачених податків по відношенню до джерел їхньої сплати. У випадку із непрямими податками – це буде виручка, для податку на прибуток – безпосередньо прибуток, для податків, які включаються до витрат підприємства – собівартість продукції (формула 2.3).

$$\text{ПН}_{\text{підпр}} = \frac{\Sigma \text{СП}}{\text{ДС}} * 100\% \quad (2.3)$$

де $\text{ПН}_{\text{підпр}}$ – податкове навантаження на підприємство,

СП – сплачені податки підприємством;

ВВП – вартісна величина джерела сплати таких податків.

Для того щоб точно оцінити рівень свого податкового навантаження підприємству доцільно використовувати не одну методику розрахунку, а їхню

сукупність. В такому випадку результати, отримані при здійсненні розрахунків, більш повно описують стан сплати податків підприємством. Для того щоб планувати свої податкові платежі, суб'єкту господарювання доцільно проводити що півріччя. Підприємству необхідно розуміти, який обсяг податкових відрахувань вона має зробити на користь держава, за умови, що воно планує розширювати своє виробництво, враховувати і вплив зовнішніх факторів, наприклад, інфляцію або ж відсоткові ставки за кредитами та позиками. Саме на таких умовах можна буде визначити яка сума коштів залишиться вільною і скільки можна інвестувати в розвиток виробництва чи інновації, за допомогою яких суб'єкти господарювання збільшать свою ефективність.

Узагальнюючи методика визначення фіскального навантаження на мікрорівні, можна прийти до висновку, що усі вони базуються на двох основних принципах: принципі одержаних благ (вигід) та принципі платоспроможності. Перший із них передбачає два способи розподілу податкового тягаря. За одним із них, господарюючі суб'єкти мають придбавати суспільні послуги, які надає держава, таким же способом, як і звичайні товари та послуги на ринку. Отже, податковий тягар повинен розподілятися серед суб'єктів економічної активності залежно від величини споживаних ними суспільних благ. Проте, в практичному житті досить важко встановити пряму еквівалентну залежність між обсягом сплачених визначеною особою податкових платежів і кількістю одержаних нею від держави суспільних благ та вигод. У таких випадках слід застосовувати метод рівного (пропорційного) розподілу фіскального тягаря між господарюючими суб'єктами, сферами та галузями економіки. Але, з такої сторони зору не розглядалася методика отриманих благ (вигід) при розподілі податкового тягаря, його застосування у тій чи іншій мірі зводиться до платоспроможності господарюючого суб'єкта. Враховуючи це, при його розподілі має братися до уваги принцип платоспроможності, який передбачає, що податковий тягар має перебувати у прямій залежності від фінансових можливостей, обсягів доходів, що отримуються і рівня добробуту платників.

Величина рівня податкового навантаження, яка розраховується за різними методиками, має певні відмінності, проте дозволяє зробити узагальнюючий висновок про низьку сприятливість української системи для розвитку бізнесу та надто обтяжливе оподаткування капіталу й праці. У порівнянні з економічно розвинутими державами, показник фіскального тягара в нашій країні знаходиться на середньому рівні, тоді як громіздкість системи податкових вилучень та складність в адмініструванні податків і зборів пригнічує підприємництво й інвестиційну активність і, як наслідок, веде до зменшення сукупних податкових надходжень в майбутньому. Стосовно податкового навантаження має панувати державницький підхід – з одного боку, воно має бути оптимальним, що б формувало можливість не лише розвивати економічні процеси, але й інвестувати вивільнені кошти в розширення виробництва та стимулювати інвестиційні процеси в Україні, а з іншої сторони – забезпечувати рівень державних доходів, який би гарантував виконання державою її функції.

Слід відмітити, що на сьогодні податкове навантаження доцільно розглядати у двох аспектах: у якості фіскального показника, що показує величину централізації й усупільнення ВВП, що створюється за певний проміжок часу, у бюджетній системі держави та перерозподілу цієї усупільненої частини ВВП через зазначену систему через механізм надання економічним суб'єктам суспільних благ, опосередкованої або ж прямої фінансової допомоги; ум якості цінового показника, який характеризує вплив податків і зборів на будь-яке узагальнююче джерело їхньої сплати, яким може бути виручка підприємства, його прибуток, витрати на оплату праці, доходи і витрати домогосподарств тощо. Фіскальне навантаження є різноплановим показником, який в залежності від свого використання може не тільки показувати ступінь перерозподілу ВВП завдяки дії обов'язкових платежів, але й оцінювати їх вплив на економічні показники діяльності господарюючих суб'єктів, тобто доходи, прибутки.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», м. Хмельницький в 2021-2023 роках

Товариство з обмеженою відповідальністю «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» засноване на підставі законодавства України, згідно з рішенням його засновників. Юридична особа ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», код ЄДРПОУ 39443164, була зареєстрована 15 жовтня 2014 року. Повна назва українською мовою: товариство з обмеженою відповідальністю «ТРИЄРА СТОРЕДЖ». Скорочена назва українською мовою : ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ».

Уповноваженою особою юридичної особи ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» є ПАЛЮХ Віталій Петрович. Організаційно-правова форма юридичної особи ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» є товариство з обмеженою відповідальністю. Основним видом діяльності діяльності (КВЕД) було визначено – 16.24 «Виробництво дерев'яної тари». Місцезнаходження товариства м. Хмельницький, Хмельницька обл., вул. Курчатова (тепер – Шухевича), будинок 53.

Товариство є підприємницькою юридичною особою приватного права згідно законодавства України, наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, володіє відокремленим майном, має самостійний баланс, від свого імені набуває майнові та особисті немайнові права, вступає в зобов'язання, може бути позивачем та відповідачем в суді, господарському суді, має право укладати угоди.

Основною метою діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», як і будь-якого іншої комерційної структури, є отримання прибутку та задоволення соціально-економічних інтересів підприємства-засновника.

Товариство має право відкривати свої філії (відділення), представництва без створення юридичної особи, дочірні підприємства та інші відособлені підрозділи з правом відкриття поточних і розрахункових рахунків. Відкриття вказаних підрозділів не потребує їх реєстрації. Товариство лише повідомляє про

їх відкриття реєструючий орган шляхом внесення додаткової інформації в свою реєстраційну картку.

Товариство має право створювати спільні підприємства з закордонними юридичними та фізичними особами, бути учасником банків, страхових компаній, асоціацій, концернів, консорціумів та інших видів об'єднань, як з фізичними так і з юридичними особами.

Товариство відкриває поточний, вкладний (депозитний), валютний та інші рахунки в установах банків України, а у встановленому чинним законодавством порядку - в іноземних банках. Товариство може мати круглу печатку із своїм найменуванням та штампи, бланки, товарний знак та інші реквізити.

Товариство, як юридична особа, відповідає по своїм зобов'язанням лише належним йому на праві власності майном. Товариство не відповідає за зобов'язаннями держави а держава не відповідає за зобов'язаннями товариства.

Учасники товариства з обмеженою відповідальністю не відповідають за його зобов'язаннями і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах вартості своїх вкладів. Учасники товариства, які не повністю внесли вклади, несуть солідарну відповідальність за його зобов'язаннями у межах вартості невнесеної частини вкладу кожного з учасників. Структура учасників товариства відображена на рисунку 2.3.

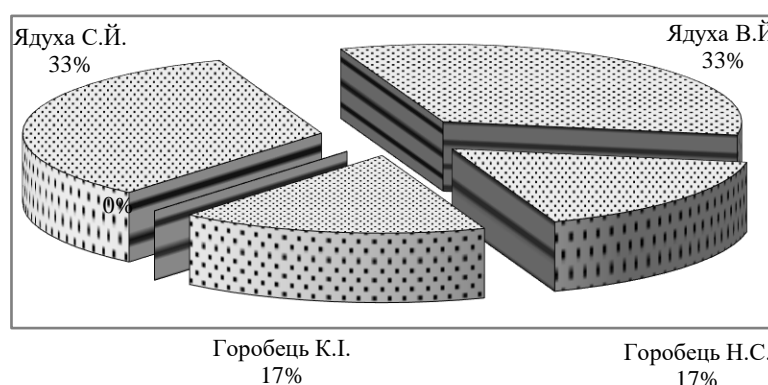

Рисунок 2.3 – Структура власників ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» станом на 20.10.2024 року, %

Джерело: побудовано на основі статуту підприємства (додаток А).

Як бачимо, ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» перебуває у володінні 4 співвласників, які мають нерівну частку у його статутному фонді: по 33% – Ядуха В.Й. та Ядуха С.Й. і по 17% перебувають у розпорядженні Горобець К.І. та Горобець Н.С.

Товариство вважається створеним і набуває прав юридичної особи з дня його державної реєстрації та внесення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій. Угоди, укладені від імені товариства до моменту реєстрації, визнаються такими, що укладені з товариством, тільки за умови їх подальшого схвалення товариством. Угоди, укладені учасниками до моменту реєстрації товариства і надалі не схвалені товариством, тягнуть за собою правові наслідки лише для учасників які їх уклали. Товариство створене на невизначений строк.

Товариство створене з метою ефективного та взаємовигідного використання матеріальних, фінансових можливостей, інтелектуального потенціалу учасників, здійснення підприємницької діяльності спрямованої на одержання прибутку в інтересах учасників товариства. Предметом діяльності товариства є види діяльності, які не заборонені чинним законодавством України. Товариство зобов'язане одержувати ліцензії на окремі види діяльності, якщо це передбачено діючим законодавством.

Згідно свого статуту, товариство «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» здійснює свою діяльність у відповідності до Цивільного кодексу, Господарського кодексу, Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», іншими законодавчими актами та своїм статутом.

Майно підприємства становлять виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самотійному балансі підприємства. Майно товариства належить товариству як юридичній особі. Лише у разі ліквідації підприємства його майно переходить у власність учасників пропорційно їх часткам у статутному капіталі товариства. Товариство є власником :

- майна та грошових коштів переданого йому учасниками у власність, та внесених до статутного капіталу ТОВ,
- продукції, виробленої товариством в результаті господарської діяльності,
- одержаних доходів,
- іншого майна, набутого на підставах, не заборонених законом.

Майно товариства становлять основні фонди та оборотні кошти, а також інші цінності і фінансові ресурси, вартість яких відображається в самотійному балансі товариства. Товариство може утримувати:

- виробничі будівлі та підсобні приміщення, житлові та нежитлові приміщення,
- земельні ділянки різного цільового призначення,
- обчислювальну та розмножувальну техніку,
- засоби зв'язку,
- легковий та вантажний транспорт, спеціальну будівельну техніку, обладнання,
- інше майно, необхідне для виконання статутної діяльності товариства.

Майно товариства є власністю товариства і воно володіє, користується та розпоряджається зазначеним майном на свій розсуд, вчиняючи щодо нього будь-які дії, які не суперечать чинному законодавству. Ризик випадкової загибелі або пошкодження майна, що є власністю підприємства або передане йому в користування несе товариство.

На основі фінансової звітності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» (додатки А, Б), проведемо аналіз фінансово-господарської діяльності товариства за 2021-2023 роки. Майно підприємства формується за рахунок його основні та оборотних фондів. Їх структуру (співвідношення) за період 2021-2023 років наведено на рисунку 2.4. Як бачимо, вартісна величина необоротних активів зменшилася із 2228,8 тис. грн у 2021 році до 1905,8 тис. грн – 2023 року. А вартість оборотних

фондів збільшилася із 727,9 до 769,8 тис. грн. При цьому, слід відмітити істотне їх «просідання» вартості у 2022 році – до 565,6 тис. грн.

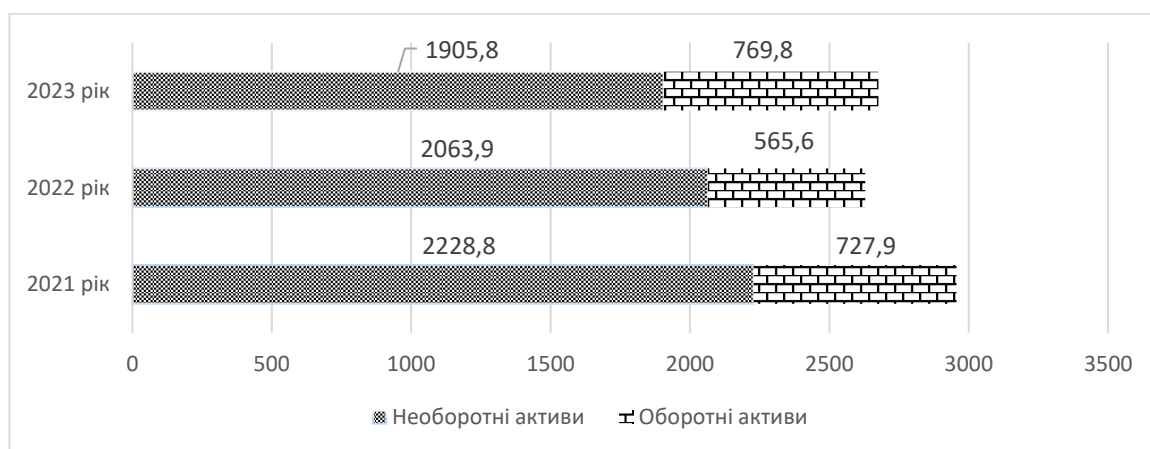

Рисунок 2.4 – Динаміка майна ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

Аналіз складу та структури активів підприємства за вказаний період наведено у таблиці 2.2. В 2021 левову частку в загальній структурі активів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» склала вартість основних фондів. Їх питома вага в 2021 році склала 75,4%. Другими за питомою вагою активів підприємства були гроші та їх еквіваленти, які в 2021 році становила 14,86% від загальної суми активів. Частка іншої дебіторської заборгованості в 2021 році склала 1,7 %. Невеликою була і частка запасів – 1,17%. Інші частки майна товариства склали незначну частину та були менше 1% у загальній вартості активів.

На кінець 2022 року найбільшу питому в структурі активів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», знову займали необоротні активи. Частка яких, в порівнянні з 2021 роком, збільшилася на 3,09 в.п. та склала 78,49 %. Питома вага грошей та їх еквівалентів в загальній структурі активів становила 14,45 % та зменшилася, в порівнянні з 2021 роком на 0,41 в. п. Питома вага дебіторської заборгованість за товари, роботи, послуги на кінець 2022 року виросла на 2,7 в.п, в порівнянні з 2021 роком та склала 3,3 %. Частка іншої дебіторської заборгованості підприємства на кінець 2022 року становила 2,22% та виросла протягом року на

0,52,21 в.п. Незначно в 2022 році виросла частка запасів, яка в порівнянні з відповідним періодом 2021 року, збільшилася на 0,15 в.п. та склала 1,32%.

Таблиця 2.2 – Аналіз складу та структури майна ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» м. Хмельницький в 2021-2023 роках

Показник	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	Частка у активах			Зміни в структурі, в.п.	
				2021 рік,%	2022 рік,%	2023 рік,%	2022/2021	2023/2022
Основні засоби	2228,8	2063,9	1905,8	75,4	78,49	71,23	3,09	-7,26
Запаси	34,7	34,7	43,0	1,17	1,32	1,61	0,15	0,29
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	18,2	86,9	300,0	0,6	3,3	11,21	2,7	7,91
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,3	0,4	0,4	0,01	0,01	0,01	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	50,5	58,5	70,0	1,7	2,22	2,61	0,52	0,39
Гроші та їх еквіваленти	439,5	379,9	342,7	14,86	14,45	12,81	-0,41	-1,64
Інші оборотні активи	-	5,2	13,7	-	-	0,5	-	-
Баланс	2956,7	2629,5	2675,6	100	100	100	0	0

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

На кінець 2023 року найбільшу питому вагу у структурі активів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», знову займала вартість необоротних активів, частка яких на кінець періоду становила 71,23% та зменшилася, за рік, на 7,26%. Суттєво виросла частка дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, яка становить 11,21% та виросла протягом 2023 року на 7,91%. Частка грошей та їх еквівалентів зменшилася на 1,64 в.п. – із 14,45 до 12,81 відсотка, або із 379,9 до 342,7 тис. грн у абсолютному вимірникові. Інші поточна дебіторська заборгованість склала 2,61% у структурі активів та збільшилася на 0,39 в.п. Слід відмітити низький рівень дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, яка коливалася в районі 0,3-0,4 тис. грн та групи інших оборотних

активів, яких у 2021 році не було взагалі, а на кінець періоду їх вартість виросла до 13,7 тис. грн.

Враховуючи значну питому вагу основних фондів у вартості майна товариства, доцільно проаналізувати їх коефіцієнт зносу (рисунок 2.5). Як видно із рисунку, протягом звітного періоду, цей показник зріс на 11,2 відсоткових пункти – із 22,62 до 33,84%

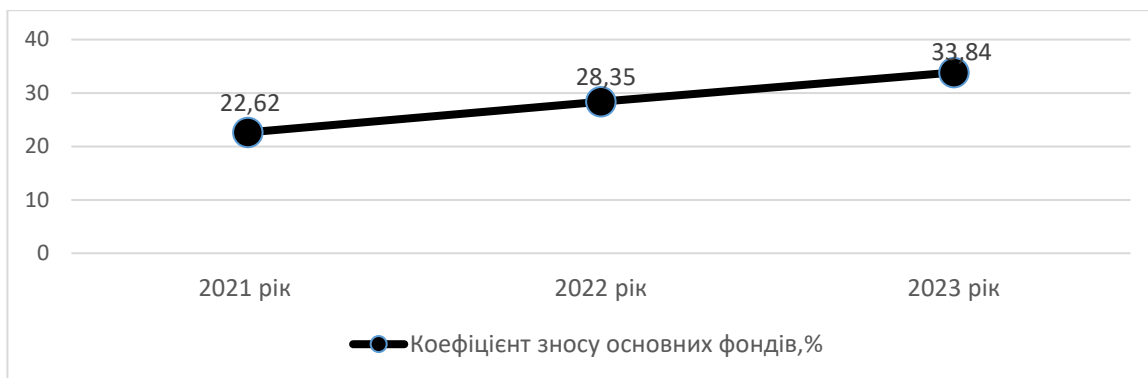

Рисунок 2.5 – Динаміка коефіцієнта зносу основних засобів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках, %

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

В таблиці 2.3 наведено зміну абсолютних значень вартості основних статей активів балансу підприємства протягом періоду 2021-2023 років. Як бачимо, найбільших змін зазнали основні засоби, вартість яких у період 2021-2022 років зменшилася на 164,9 тис. грн, а у наступному 2023 році – ще на 158,1 тис. грн. Зменшення відбулося і по групі грошей та їх еквівалентів – на 59,6 тис. грн у 2022 році та на 37,2 тис. грн – у 2023 році.

На цьому фоні вкрай суттєво виросла вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги – на 68,7 і 213,1 тис. грн, за аналогічні часові проміжки; вартість іншої поточної заборгованості – на 8 і 11,5 тис. грн, а також інших оборотних активів та запасів.

Джерелами формування майна товариства «Трієра Сторедж» є: грошові та матеріальні внески учасників; доходи, одержані від реалізації продукції, а також від інших видів господарської діяльності; доходи від цінних паперів, реінвестиції

дивідендів; безоплатні або благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян; інші джерела, не заборонені законодавчими актами України.

Таблиця 2.3 – Аналіз абсолютної зміни вартості активів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» в 2021-2023 роках

Показник	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн	
				2022/ 2021 pp.	2023/ 2022 pp.
Основні засоби	2228,8	2063,9	1905,8	-164,9	-158,1
Запаси	34,7	34,7	43,0	0	8,3
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	18,2	86,9	300,0	68,7	213,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,3	0,4	0,4	0,1	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	50,5	58,5	70,0	8	11,5
Гроші та їх еквіваленти	439,5	379,9	342,7	-59,6	-37,2
Інші оборотні активи	-	5,2	13,7	5,2	8,5
Баланс	2956,7	2629,5	2675,6	-327,2	46,1

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

На рисунку 2.6 наведено динаміку фінансових ресурсів товариства у розрізі їх складових частин. Як бачимо найменше припадає на власний капітал, який демонструє тенденцію до росту – із 184,9 до 341,3 тис. грн.

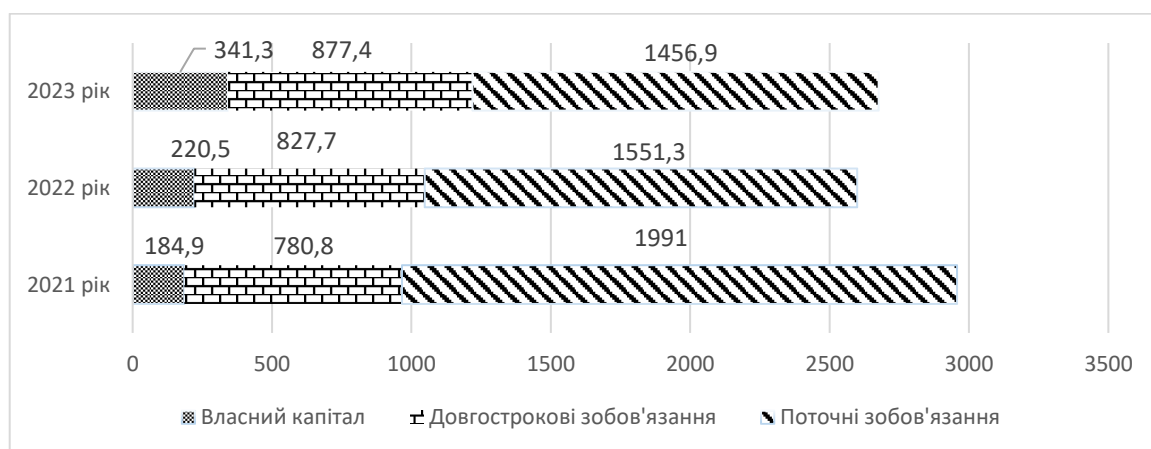

Рисунок 2.6 – Динаміка фінансових ресурсів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

Тенденцію до росту показують і обсяги довгострокових зобов'язань, які за період 2021-23 років змінилися із 780,8 до 877,4 тис. грн. А от поточні зобов'язання зменшилися із 1991,0 до 1456,9 тис. грн.

Дані, наведені на рисунку 2.7 засвідчують, що основна частка фінансування діяльності ТОВ припадає на поточні зобов'язання, які, слід відзначити, зменшуються із 67,35 до 54,45%. Частка довгострокових зобов'язань, навпаки зростає – із 26,4 до 32,79%. Удвічі зросла питома власного капіталу – із 6,25 до 12,76%. Це відбулося за рахунок збільшення величини нерозподіленого прибутку.

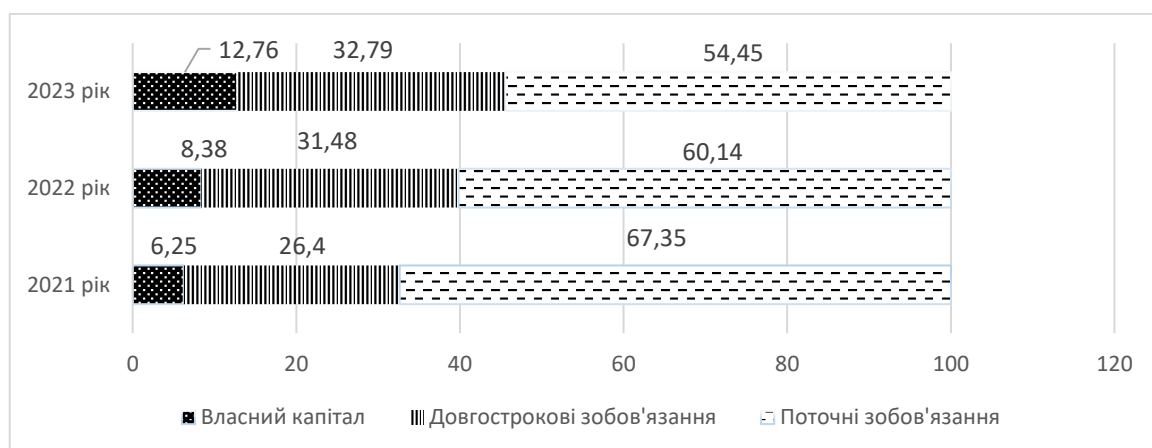

Рисунок 2.7 – Динаміка питомої ваги фінансових ресурсів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках, %

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

Для більш детального розуміння причин таких змін доцільно проаналізувати дані наведені у таблиці 2.4. В 2021 році в структурі джерел фінансування господарської діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» перевага надавалася іншим поточним зобов'язанням, питома вага яких склала 65,1 %. Питома вага довгострокових зобов'язань становила в 2021 році 26,41 %, а третьою, за своїм значенням була поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці – 6,39%. В 2022 році ТОВ фінансувало господарську діяльність за рахунок інших поточних зобов'язань, частка яких

зменшилася до 55,71%. Питома вага довгострокових зобов'язань виросла і склала 31,48 %. А на третьому місці був нерозподілений прибуток із часткою 8,38 %, від загального обсягу фінансових ресурсів підприємства.

Таблиця 2.4 – Аналіз складу та структури капіталу ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках

Показник	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	Частка у пасивах			Зміни в структурі, в.п.	
				2021 рік,%	2022 рік,%	2023 рік,%	2022/2021	2023/2022
Зареєстрований (пайовий) капітал	30	30	30	1,01	1,14	1,12	0,13	-0,02
Нерозподілений прибуток	154,9	220,5	311,3	5,24	8,38	11,63	3,14	3,25
Довгострокові зобов'язання	780,8	827,7	877,4	26,41	31,48	32,79	5,07	1,31
Короткострокові кредити	100	0	0	3,38	0	0	-3,38	0
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	5,5	5,1	11,4	0,2	0,2	0,4	0	0,2
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	48,7	81,2	97,5	1,65	3,09	3,64	1,44	0,55
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	188,8	153,9	153,9	6,39	5,85	5,75	-0,54	-0,1
Інші поточні зобов'язання	1936,8	1465,0	1348,0	65,51	55,71	50,38	-9,8	-5,33
Баланс	2956,7	2629,5	2675,6	100	100	100	0	0

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

На кінець 2023 року, тенденція фінансування діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» за рахунок поточних зобов'язань продовжилася, хоча їхня частка і продовжила зменшуватись і становила 50,38%. Незначно зросла частка довгострокових зобов'язань і склала 32,79%, а третім за своїм значенням залишався нерозподілений прибуток – 11,63%.

Динаміка абсолютної зміни пасивів (джерел формування фінансових ресурсів), яка наведена у таблиці 2.5, засвідчує зростання нерозподіленого прибутку, довгострокових зобов'язань, поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом. Статутний капітал залишився незмінний – 30 тис. грн, а інші поточні зобов'язання суттєво зменшились.

Таблиця 2.5 – Аналіз абсолютної зміни вартості пасивів ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» в 2021-2023 роках

Показник	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн	
				2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.
Зареєстрований (пайовий) капітал	30	30	30	0	0
Нерозподілений прибуток	154,9	220,5	311,3	65,6	90,8
Довгострокові зобов'язання	780,8	827,7	877,4	46,9	49,7
Короткострокові кредити	100	0	0	-100	0
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	5,5	5,1	11,4	-0,4	6,3
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	48,7	81,2	97,5	32,5	16,3
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	188,8	153,9	153,9	-34,9	0
Інші поточні зобов'язання	1936,8	1465,0	1348,0	-471,8	-117
Баланс	2956,7	2629,5	2675,6	-327,2	46,1

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

Товариство «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» самостійно планує свою діяльність, визначає стратегію та основні напрямки свого розвитку. Воно самостійно здійснює господарську діяльність згідно чинного законодавства України з дотриманням встановлених правил проведення грошових операцій. ТОВ реалізує свою продукцію, майно, надає послуги за цінами, що встановлюються самостійно і формуються відповідно до умов економічної діяльності, а у випадках, передбачених законодавством України – за фіксованими державними цінами.

Важливим етапом аналізу господарської діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» є оцінка його фінансових показників діяльності, динаміка якої представлена в таблиці 5. На основі проведеного аналізу, слід відмітити, що на підприємстві протягом періоду 2021-23 років, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зріс на 222 тис грн, а разом доходи – на 425,5 тис. грн. Зокрема чистий дохід від реалізації продукції в 2021 році становив 650,3 тис. грн. Упродовж 2022 року цей фінансовий показник товариства зріс на 55,1 тис. грн, а кінець 2023 року чистий дохід виріс ще на 166,9 тис. грн.

Таблиця 2.6 – Фінансові результати діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках

Показник	2021 р., тис. грн	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		
				2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.	2023/ 2021 рр.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	650,3	705,4	872,3	55,1	166,9	222
Інші доходи	7,5	480,1	111,0	472,6	-369,1	103,5
Разом доходи	657,8	1185,5	1083,3	527,7	-102,2	425,5
Собівартість реалізованої продукції	368,4	364,3	378,7	-4,1	14,4	10,3
Інші операційні витрати	215,2	741,1	593,9	525,9	-147,2	378,7
Разом витрати	583,6	1105,4	972,6	521,8	-132,8	389
Фінансовий результат до оподаткування	74,2	80,1	110,7	5,9	30,6	36,5
Податок на прибуток	13,4	14,4	19,9	1	5,5	6,5
Чистий прибуток	60,8	65,7	90,8	4,9	25,1	30

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

Прибуток ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці. З балансового прибутку ТОВ сплачуються проценти по кредитах банків та по облігаціях, а також вносяться передбачені законодавством України податки та інші платежі до бюджету. Чистий прибуток, одержаний після зазначених розрахунків, залишається у повному розпорядженні підприємства, яке визначає напрями його використання.

Чистий прибуток ТОВ, який залишається після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат, різного роду платежів, податків та відрахувань залишається у повному розпорядженні товариства і може виплачуватись учасникам товариства як дивіденд, пропорційно їх часткам у його статутному капіталі, про що приймається відповідне рішення загальних зборів. Дивіденди можуть не виплачуватися, якщо учасники товариства на зборах приймуть рішення про використання прибутку на розвиток виробництва або інші цілі.

Аналіз окремих показників фінансового стану, наведений у таблиці 2.7 дозволяє зробити висновки, що, в цілому, підприємство віддає перевагу залученню зобов'язань для фінансування своєї діяльності.

Таблиця 2.7 – Аналіз окремих показників фінансового стану ТОВ «ТРІЄРА СТОРЕДЖ» в 2021-2023 роках

Показник	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн	
				2022/ 2021 pp.	2023/ 2022 pp.
Вартість всього майна, тис.грн	2956,7	2629,5	2675,6	-327,2	46,1
Вартість власних коштів підприємства, тис.грн	154,9	220,5	311,3	65,6	90,8
Вартість власних оборотних коштів, тис.грн	-1263,1	-955,71	-687,1	307,39	268,61
Коефіцієнт зносу	22,62	28,35	33,83	5,73	5,48
Коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів	14,99	9,49	7,49	-5,5	-2
Коефіцієнт автономії	0,0625	0,0952	0,1276	0,0327	0,0324
Коефіцієнт маневреності власних коштів	-6,83	-3,81	-2,01	3,02	1,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2207	0,2449	0,2353	0,0242	-0,0096
Частка оборотних коштів у активах	0,2461	0,2151	0,2877	-0,031	0,0726
Частка власних оборотних коштів у запасах	-36,4	-27,54	-15,97	8,86	11,57
Рентабельність продаж,%	11,41	11,35	12,69	-0,06	1,34
Рентабельність діяльності до оподаткування,%	7,24	12,71	11,38	5,47	-1,33
Рентабельність капіталу,%	2,51	3,04	4,13	0,53	1,09
Загальна оборотність капіталу	0,2199	0,2682	0,3261	0,0483	0,0579
Оборотність власного капіталу	3,52	3,19	2,55	-0,33	-0,64

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В).

Не дивлячись на позитивну динаміку зміни власних коштів, які за звітний період зросли на сумарно на 156,4 тис.грн (на 65,6 тис. грн у 2022 році та 90,8 тис. грн – у 2023 році), вартість власних оборотних коштів продовжує демонструвати негативне значення, не дивлячись на зменшення цього показника із -1263,1 до -687,1 тис. грн у звітному періоді. Подібну ж динаміку демонструє коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів, який зменшився із 14,99 до 7,49, проте ще далеко перебуває від оптимального значення, яке становить менше 1. Також далеко за межами знаходиться значення коефіцієнта автономії (оптимальна величина більше 0,5), який зріс із 0,0625 до 0,1276, тобто у два рази – на 0,0651.

Коефіцієнт маневреності власних коштів має від'ємне значення, хоча і демонструє динаміку до зростання із -6,83 до -2,01, що становить +4,82 пункта, причому у 2022 році ріст становив 3,02, а у 2023 році – 1,8. Зріс коефіцієнт абсолютної ліквідності, величина якого перебуває у оптимальному значенні (більше 0,2) – із 0,2207 до 0,2877. Також позитивну динаміку демонструє частка оборотних коштів у активах, якщо у 2021 році вона становила 0,2461, то у 2023 склала 0,2877, що показує ріст на 0,0416 пункти. Позитивну динаміку демонструють і показники рентабельності, так рентабельність продажів виросла із 11,41% до 12,69%, збільшення становило 1,28%, рентабельність діяльності до оподаткування – на 4,14%, із 7,24% до 11,38%, а рентабельність капіталу із 2,51% до 4,13%. Загальна оборотність капіталу зросла на 0,1062 пункти, із 0,2199 до 0,3261. Хоча показник оборотності власного капіталу зменшився із 3,52 до 2,55 (на 0,33 у 2022 році та на 0,64 – у 2023 році).

3 Напрями удосконалення впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємств в Україні на прикладі ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», м. Хмельницький

ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» перебуває на загальній системі оподаткування, яка є формою оподаткування підприємницької діяльності, що не відповідає умовам спрощеної системи оподаткування.

Загальне оподаткування, у свою чергу, передбачає сплату основних загальнодержавних обов'язкових платежів, як то: податку на додану вартість; податку на прибуток; ввізного мита, податку на доходи фізичних осіб; військового збору. Також, до категорії обов'язкових платежів, які не внесені до переліку податків і зборів, проте підлягають нарахуванню та сплаті у обов'язковому порядку, потрібно віднести і єдиний соціальний внесок. Зазначений платіж має усі необхідні елементи оподаткування та за своєю економічною природою відноситься до податків, які мають цільовий характер використання.

Сплата податку на додану вартість для усіх зареєстрованих його платників є чи не найбільш важливою, оскільки прямо пов'язана з процесами купівлі-продажу товарів, робіт і послуг, а сам механізм його нарахування та сплати вимагає суттєвого контролю зі сторони платника. Враховуючи обсяги реалізації продукції протягом останніх 12 календарних місяців, які перевищують 1 млн грн, що є критерієм реєстрації платником ПДВ, ТОВ зобов'язане зареєструватися платником ПДВ, про що говорить його свідоцтво платника ПДВ за № 4394431622251 (додаток Д).

Як видно з рисунка 3.1, динаміка нарахування та сплати податку на додану вартість підприємством, протягом звітного періоду, була обумовлена різницею між його податковим зобов'язанням та податковим кредитом. Причому, сплату податку на додану вартість, у річному підсумку, у звітному періоді зросла із 73,68 до 98,72 тис. грн.

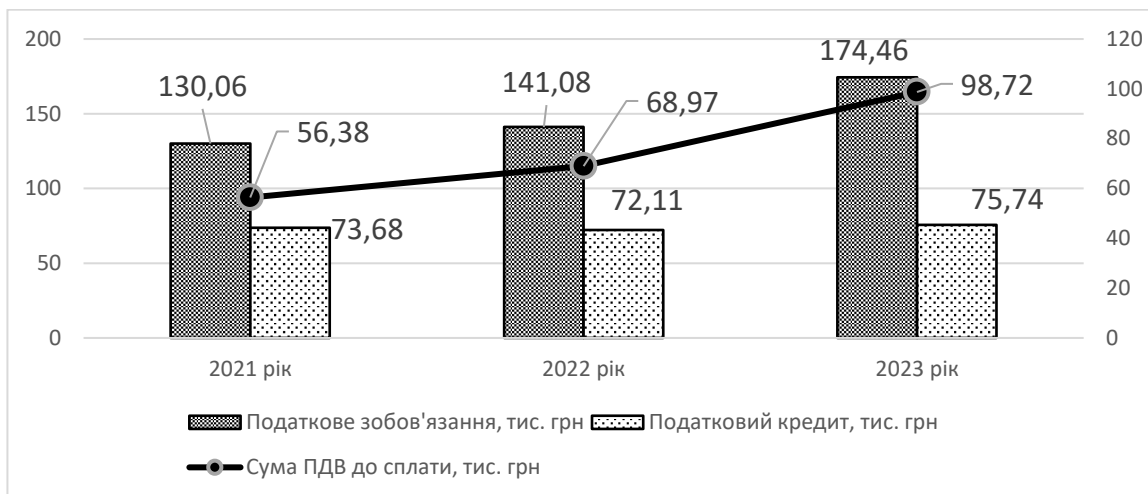

Рисунок 3.1 – Динаміка нарахування і сплати податку на додану вартість ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-23 роках, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Рисунок 3.2, на якому наведено динаміку перерахунку податку на додану вартість підприємством до бюджету щомісяця у 2023 році, засвідчує у цілому рівномірний характер формування суми ПДВ до сплати. Найбільші обсяги сплаченого ПДВ припали на січень (9,2 тис. грн) і лютий (9,0 тис. грн) 2023 року. А найменшу кількість зазначеного обов'язкового платежу було сплачено у серпні – 6,9 тис. грн.

Враховуючи загальну систему оподаткування, на якій перебуває ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», його юридична реєстрація в Україні, тобто резидентність, передбачає сплату податку на прибуток від господарської діяльності як на території нашої держави, так і поза її межами. Об'єктом оподаткування виступає прибуток у якості походження якого виступає джерело його походження з України, або ж за її межами, який розраховується на основі коригування (зменшення або збільшення) фінансового результату до оподаткування, яким може бути прибуток або збиток, визначеного у фінансовій звітності юридичної особи згідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку чи міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які прописані у

відповідних положеннях Податкового кодексу України. Прибуток ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» оподатковується за базовою ставкою у 18%.

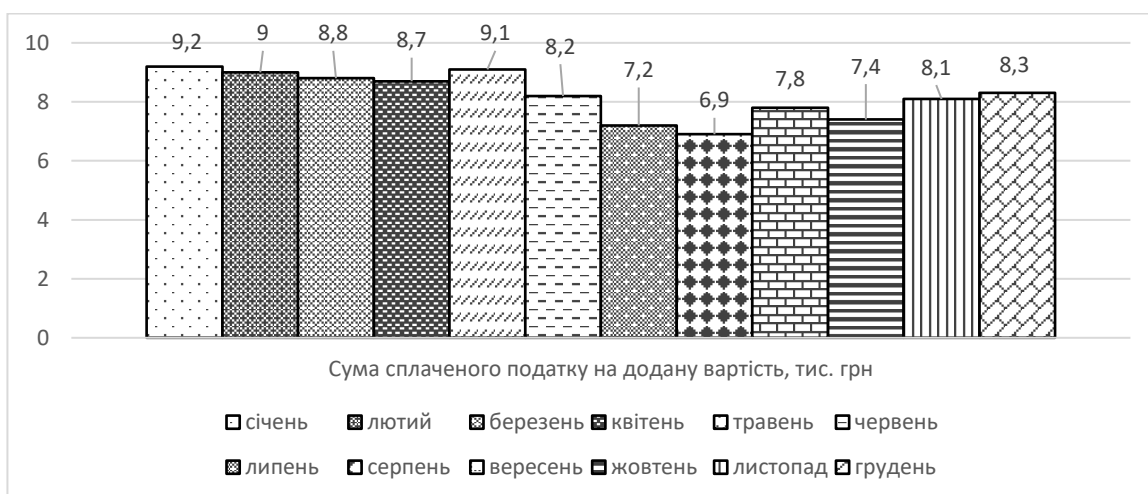

Рисунок 3.2 – Динаміка нарахування і сплати податку на додану вартість ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2023 році, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

При цьому слід зауважити, що фінансовим результатом до оподаткування протягом 2021-2023 років був прибуток, який зріс протягом звітного періоду із 74,2 до 110,7 тис. гривень (рисунок 3.3).

Рисунок 3.3 – Динаміка фінансового результату до оподаткування та податку на прибуток ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

А це, у свою чергу означає, що протягом усього часового періоду, що аналізується, ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» було повноцінним платником податку на прибуток. При цьому, сплата податку на прибуток зростає пропорційно росту фінансового результату діяльності товариства – із 13,4 тис. грн у 2021 році до 19,9 тис. грн – 2023 року.

Особливістю діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», є те що воно виготовляє дерев'яну тару, що використовується для упаковки товарів, які, імпортуються за кордон та для виробництва якої використовується спеціальна металічна фурнітура, що купується за кордоном. Наслідком такого придбання буде сплата ввізного мита. Враховуючи ця обставину, доцільно проаналізувати сплату ввізного мита у розрізі звітної періоду (рисунок 3.4). Як бачимо, сплата зазначеного податку демонструє тенденцію до росту, що прямо залежить від збільшення обсягів реалізації продукції. Якщо у 2021 році сума ввізного мита становила 2,4 тис. грн, то у 2022 році виросла на 0,5 тис. грн – до 2,9 тис. грн, а у 2023 році становила 3,1 тис. грн.

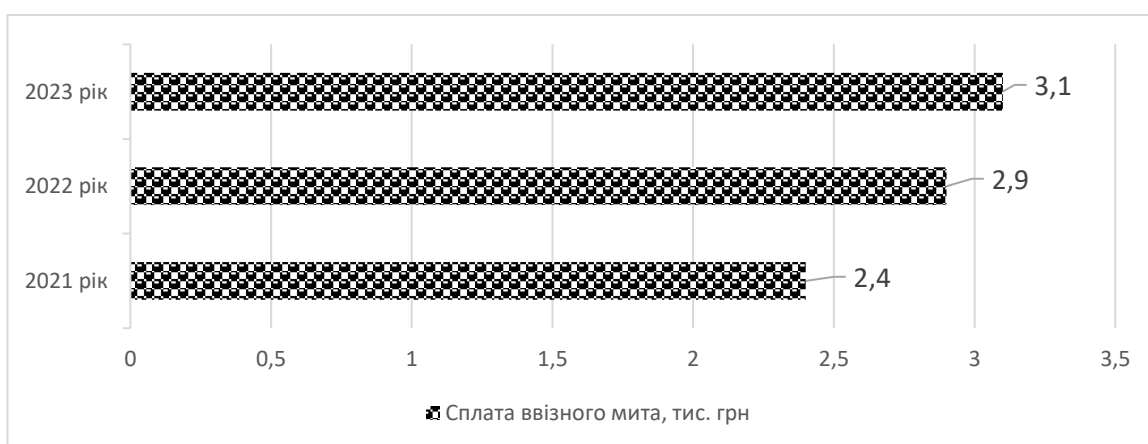

Рисунок 3.4 – Динаміка сплати ввізного мита ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Аналіз сплати податку на доходи фізичних осіб засвідчує, що його обсяги перебувають у зростаючому тренді (рисунок 3.5). Якщо у 2021 році його сплата

становила 19,2 тис. грн, то вже у 2022 виросла до 23,3 тис. грн, а у 2023 збільшилася до 28,2 тис. грн.

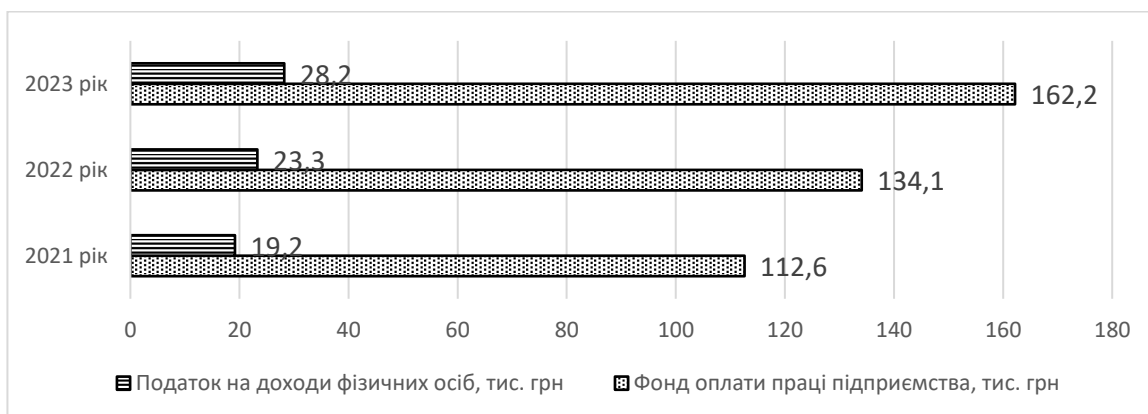

Рисунок 3.5 – Динаміка фонду оплати праці та податку на доходи фізичних осіб ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Така тенденція була обумовлена зростанням фонду оплати праці на підприємстві із 112,6 тис. грн у 2021 році до 162,2 тис. грн – 2023 року, яке, у свою чергу, було пов’язано як із зміною розміру мінімальної заробітної плати протягом 2021-2023 років.

В таблиці 3.1 наведено зміну як тих обов’язкових платежів де фонд оплати праці виступає об’єктом оподаткування, так і джерелом сплати (податок на доходи фізичних осіб та військовий збір), а також – лише об’єктом оподаткування (єдиний соціальний внесок). Сплата утримань збільшилася із 20,79 до 30,63 тис. грн, причому в період 2021-2022 років на 5,52 тис. грн, або 21,74%; а в період 2023-2022 років – на 5,32 тис. грн, або 21,02%. Нарахування та сплата єдиного соціального внеску збільшилася із 24,77 тис. грн до 35,68 тис. грн – в період 2021-2023 років на 4,74 тис. грн, або 19,14%; а в період 2022-2023 років – на 6,17 тис. грн, або 20,91%. Говорячи про сумарний обсяг утримань і нарахувань на фонд оплати праці, то тут фіксується більш ніж двократне його збільшення – із 45,56 до 66,31 тис. грн.

Таблиця 3.1 – Динаміка утримань із фонду заробітної плати та нарахування єдиного соціального в ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках

Показник	2021 р., тис. грн	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст/ зменшення), %	
				2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.	2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.
Податок на доходи фізичних осіб	19,2	23,3	28,2	4,1	4,9	21,35	21,03
Військовий збір	1,69	2,01	2,43	0,32	0,42	18,93	20,89
Всього утримань із заробітної плати	20,79	25,31	30,63	4,52	5,32	21,74	21,02
Єдиний соціальний внесок	24,77	29,51	35,68	4,74	6,17	19,14	20,91
Всього утримань і нарахувань на фонд оплати праці	45,56	54,82	66,31	9,26	11,49	20,32	20,96

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

В таблиці 3.2 наведено динаміку усіх обов'язкових платежів, які сплачуються до бюджету підприємством протягом 2021-2023 років. Сумарно, їх величина зросла із 93,07 тис. грн у 2021 році до 152,35 тис. грн – у 2023 році, тобто більш ніж у 1,5 рази.

Таблиця 3.2 – Динаміка нарахування та сплати податків на ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках

Показник	2021 р., тис. грн	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст/ зменшення), %	
				2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.	2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.
Податок на додану вартість	56,38	68,97	98,72	12,59	29,75	22,33	43,13
Ввізне мито	2,4	2,9	3,1	0,5	0,2	20,83	6,89
Податок на прибуток	13,4	14,4	19,9	1	5,5	7,46	38,19
Податок на доходи фізичних осіб	19,2	23,3	28,2	4,1	4,9	21,35	21,03
Військовий збір	1,69	2,01	2,43	0,32	0,42	18,93	20,89
Всього податків і зборів	93,07	111,58	152,35	18,51	40,77	19,89	36,54

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Причому, якщо у 2022 році зростання до попереднього року склало 18,51 тис. грн, або 19,89%, то у 2023 році цей ріст становив, відповідно, 40,77 тис. грн, або на 36,54%. Така динаміка була обумовлена, в першу чергу, збільшенням сплати ПДВ – на 42,34 тис. грн та податку на прибуток – на 5,5 тис. грн.

Рисунок 3.6 засвідчує, що на підприємстві прослідковується тенденція до росту питомої ваги непрямого оподаткування у структурі сплачених податків і зборів. Якщо у 2021 році їх питома вага складала 63,16%, то у 2022 році збільшилася до 64,41%, а у 2023 році сягнула показника у 66,83%, тобто ріст склав 3,67%.

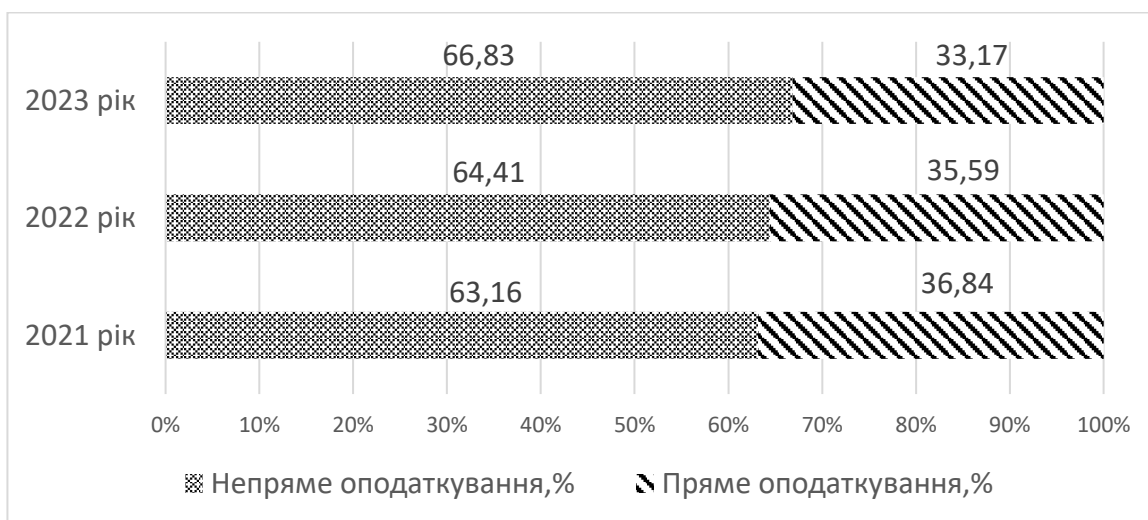

Рисунок 3.6 – Співвідношення непрямого та прямого оподаткування в ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

На рисунку 3.7 наведено динаміку податкового навантаження на підприємство протягом 2021-2023 років. Як бачимо, воно знаходиться в районі 14%, причому в 2022 році суттєво зменшилося – на третину, до 9,41%, поясненням чого може бути спад економічної активності підприємства, який був пов'язаний із початком воєнного стану. Подібну ж ситуацію констатуємо і по відношенню податкового навантаження в частині непрямого оподаткування. Якщо у 2021 році воно складало 8,93%, то у 2022 році зменшилося до 6,06%, а у 2023 році – збільшилося до 9,39%, тобто зросло на 1,46%.

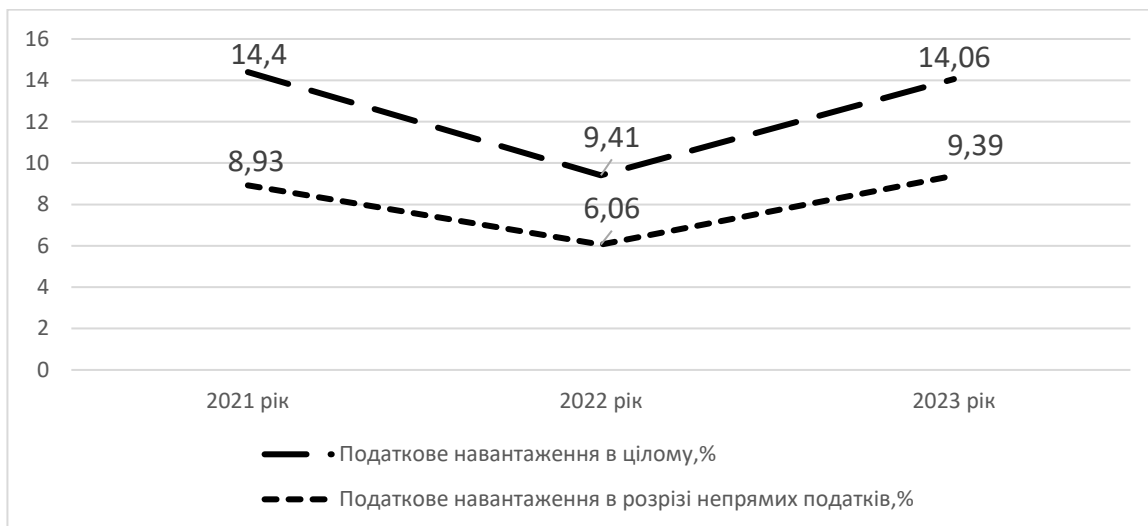

Рисунок 3.7 – Динаміка податкового навантаження (загального і за непрямыми податками) ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-23 роках
Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

У таблиці 3.3. проаналізовано динаміку податкового навантаження на підприємство у розрізі основних його фінансового-економічних показників – витрат, чистого доходу, виручки. Як бачимо, у податкове навантаження непрямого оподаткування на витрати підприємства збільшилося із 10,07% до 10,47%, тобто на 0,4%, хоча у 2022 році воно становило 6,5%. Аналогічну ситуацію фіксуємо і за змінами податкового навантаження відносно доходу підприємства – ріст із 9,04% до 11,67% та відносно виручки підприємства – зростання із 8,93% до 9,39%.

Проаналізувавши особливості сплати податків ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» слід зробити висновок, що лише два із них – ПДВ та податок на прибуток мають прямий вплив на економічну активність суб'єкта господарювання, оскільки податок на доходи фізичних осіб та військовий збір сплачуються із заробітної плати працюючих, хоча і прямо впливають на величину єдиного соціального внеску. При цьому, слід відмітити що ПДВ, як непрямий податок, становить левову частку усіх обов'язкових платежів, що сплачуються ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ», а це, у свою чергу, означає, що він має найбільший вплив на результати роботи господарюючого суб'єкта, у першу чергу – на обсяги його

оборотних коштів, які використовуються у фінансово-господарській діяльності товариства.

Таблиця 3.3 – Динаміка окремих показників податкового навантаження за непрямыми податками на фінансово-економічну діяльність ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» у 2021-2023 роках

Показник	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн	
				2022/ 2021 рр.	2023/ 2022 рр.
Податкове навантаження у витратах підприємства,%	10,07	6,5	10,47	-3,57	3,97
Податкове навантаження у доходах підприємства,%	9,04	10,19	11,67	1,15	1,48
Податкове навантаження у виручці підприємства,%	8,93	6,06	9,39	-2,87	3,33

Джерело: розрахунки проведено на основі податкової звітності підприємства.

Оскільки сучасник вітчизняним господарюючим суб'єктам притаманний низький рівень капіталізації бізнесу та погіршення структурних і вартісних характеристик капіталу підприємств, жвавий інтерес викликає досвід окремих економічно розвинених країн у питаннях підтримки бізнесу зі сторони держави, регулювання процесів формування капіталу та стимулювання збільшення його обсягів. Зокрема, у країнах Європейського Союзу активно використовують такі заходи державної фінансової підтримки юридичних осіб та формування їх капіталу, як: дотації на безповоротній основі на визначені товари і фактори виробництва (у сільськогосподарській сфері можуть регулюватися ціни, нижче яких не можна продавати продукцію, а також застосовуватися механізм експортних субсидій, запроваджуватися квоти на виробництво окремих видів аграрної продукції, збільшуватися ставки ввізного мита); надання допомоги за рахунок бюджету, пільгове оподаткування, відтермінування сплати податків, пільгове кредитування, списання податкової заборгованості, участь держави в статутному капіталі великих або критично значущих господарюючих суб'єктів та його збільшення в ході купівлі частки корпоративних прав.

Враховуючи визначальний вплив ПДВ на діяльність господарюючих суб'єктів в частині впливу на обігові кошти, нами вбачається подальше вдосконалення механізму його нарахування та сплати через:

- впровадження практики податкового розстрочення або ж відстрочення по ПДВ для суб'єктів корпоративного сектору, які здійснюють свою господарську активність у капіталомістких сферах економічної діяльності і, у ході цього процесу, інвестують значні фінансові ресурси в поповнення свого оборотного капіталу;

- передбачення пріоритетного права на відшкодування ПДВ суб'єктам господарювання, які функціонують у «працемістких» видах господарської активності з високою питомою вагою оборотного капіталу в сумарній структурі свого капіталу (сфера послуг, легка промисловість, харчова промисловість, тощо);

- механізм «податкових канікул» суб'єктам господарської діяльності, які вкладають фінансові ресурси у збільшення оборотного капіталу.

Після отримання Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі головним вектором державної податкової політики у сфері ПДВ є узгодження норм податкового нормативно-правового поля України з положеннями європейського законодавства. Серед обов'язкових умов вступу України до Європейського Союзу є імплементація до українського податкового законодавства норм Директиви Ради 2006/112/ЄС «Про спільну систему податку на додану вартість» від 28 листопада 2006 року. Не дивлячись на те, що урядовці ЄС визнали, що українське фіскальне законодавство з питань оподаткування ПДВ у цілому відповідає законодавству ЄС, все ж залишаються окремі норми та положення Податкового кодексу України, які вимагають уточнення та повної відповідності до фіскальних правил Європейського Союзу.

Серед першочергових завдань – перегляд переліку існуючих податкових пільг та практики використання зниженої ставки ПДВ, що має на меті скасування тих з них, які не є обов'язковими в ЄС. Відповідно до Директиви можуть оподатковуватися: а) за стандартною ставкою; б) за зниженою ставкою; в) не

оподатковуватися. Стратегічним завданням є гармонізація ставок з ПДВ. На сьогодні в Україні діють наступні ставки цього податку: основна ставка у 20%, знижені ставки у 7% та 14% та 0% – для визначених видів господарських операцій та товарів, а також 0% – при здійсненні експортних операцій. У той же час, як законодавство Європейського Союзу допускає наявність стандартної (базової) ставки ПДВ на рівні не менше ніж 15%, та дозволяє використовувати дві знижені ставки не менше ніж 5%, та як виняток, ще одну – меншу за 5%.

Ще одним із напрямків вдосконалення механізмів справляння ПДК є перегляд податкових пільг, особливо тих, які не є обов'язковими в Європейському Союзі. До цієї категорії відноситься і ревізія застосування знижених ставок ПДВ та окреслення тих операцій, оподаткування яких в Україні за ставкою ПДВ у 7% або 14% не відповідає вимогам європейській практиці або ж потребує консультацій з Єврокомісією. Проведення оцінки функціональності існуючих вітчизняних систем адміністрування ПДВ та прийняття висновків, з урахуванням вимог регламентів ЄС щодо їх подальшої модернізації.

Другий, за фіскальним і регулюючим значенням, обов'язковим непрямим платежем в Україні є акцизний податок. Слід відмітити, що зазначений платіж є одним з головних джерел формування доходів вітчизняної бюджетної і має прихований фіскальний потенціал. Разом з цим, через механізм застосування акцизного податку, держава має можливість контролювати виробництво та збут підакцизних товарів, збільшуючи або зменшуючи ставку акцизу на них. Це, відповідно, змінює на попит та пропозицію на них серед покупців, регулює їх і створює стабільний потік надходжень в державну скарбницю.

В основу його вдосконалення та реформування акцизного податку необхідно покласти принцип гармонізації його нарахування і сплати з вимогами законодавства Європейського Союзу. Адже вітчизняний рівень акцизного оподаткування є значно нижчим європейського, а отже необхідно впроваджувати механізм мінімальних акцизних ставок. В першу чергу це стосується шкідливих та високомонопольних товарів – алкогольні напої, сигарети, електроенергія для опалення приміщень, моторне пальне, що

використовується для опалення. Ставки на ці види товарів повинні бути підвищені до рівня мінімальних ставок ЄС. Зазначене збільшення податкових ставок доцільно реалізовувати поетапно та поступово, враховуючи наслідки інфляційних процесів, розподільчий характер підвищення акцизів і поєднання процесу підвищенням ставок з адміністративними заходами по дотримання законодавства. Серед основних напрямків вдосконалення акцизного податку варто виокремити наступні:

- встановлення ставок на тютюнові вироби в євро;
- реалізація графіку наближення акцизних ставок на тютюнові вироби до розміру мінімальних ставок, що застосовуються в ЄС, щоб реалізувати повне наближення до 2029 року;
- ухвалення рішення про поступове наближення вітчизняних акцизів на паливо у відповідність до норм оподаткування, що функціонують в ЄС, щоб до 2029 року забезпечити повне наближення;
- ухвалення рішення про запровадження ставок, на рівні мінімальної ставки ЄС, на рівні мінімальної ставки ЄС для акцизів на алкогольні напої на рівні мінімальної ставки ЄС. Також буде оцінено, чи слід передбачити подальше підвищення ставок, щоб узгодити рівень соціальних витрат на споживання алкоголю із ринковими цінами;
- узагальнення світової практики запровадження та використання акцизу на підсолоджені цукром напої та визначення відповідних елементів цього обов'язкового платежу з потенціальним запровадженням його у найближчі 3-5 років;
- узагальнення світового досвіду продажу тютюнових виробів через мережу автоматів у контексті інструментарію боротьби з тіншовим ринком;
- реалізація механізму фіскального контролю із використанням електронної простежуваності за обігом тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах та алкогольних напоїв.

Таким чином, для поліпшення акцизного податку необхідна стабільна законодавча база та зростання контролю за її дотриманням (як суб'єктами

господарювання так і представниками контролюючих органів), оскільки постійне збільшення акцизу провокує розвиток нелегального виробництва продукції та активізують процеси тінізації економічної активності.

Велика кількість товарів, які на сьогодні завозяться в Україну, оформлюються із використанням пільг, що негативно впливає на величину надходження митних платежів. Протягом минулого, 2023 року, митною службою проведено митне оформлення товарів зі звільненням від оподаткування митними податками із використанням 93-х податкових преференцій.

Збільшення фіскальної віддачі за митними платежами до Державного бюджету можна очікувати за результатами використання ряду наступних заходів:

- на постійній основі збільшувати ефективність контролю за правомірністю надання звільнень від сплати платежів при здійсненні зовнішньоекономічних операцій та використанні товарів за їх цільовим (кінцевим) призначенням;

- скасувати мораторій на здійснення документальних перевірок посадовими особами митної служби;

- протягом наступних 3-5 років збільшити застосування процедури кінцевого використання як одного з способів отримання митних пільг при імпорті товарів та поширення пільгового оподаткування в межах процедури кінцевого використання на інші види обов'язкових платежів, зокрема, податок на додану вартість та акцизний податок;

- реалізувати гармонізацію з вимогами Європейського Союзу моделі пільгового оподаткування товарів обов'язковими платежами при їх імпорті;

- вдосконалити ІТ-рішення, що пов'язані з нарахуванням митних платежів у процесі оподаткування товарів.

Мито може чинити вплив на фіскальну та регулюючу ефективність, за умови, що його ставки відповідають потребам країни та тій економічній політиці, яку вона переслідує. Разом з тим, його використання повинно бути збалансованим, щоб обмежити негативні наслідки для споживачів.

В цілому ж, слід відмітити, що непрямі податки реалізують свій фіскальний та регулюючий потенціал в системі економічних відносин. Фіскальне значення непрямого оподаткування стало меншим в силу економічних, соціальних та політичних змін, що трапилися в Україні через запровадження воєнного стану. Для зростання їхньої фіскальної віддачі можуть бути розглянуті механізми, серед яких варто виокремити стимулювання внутрішнього споживання, реформування системи контролю над обігом товарів, посилення контролю на митному кордоні за сплатою митних платежів та ефективного впровадження антикризових заходів. Непряме оподаткування є дієвим інструментом управління економікою та забезпечення сталого розвитку держави. За їх допомогою можна впливати на поведінку господарюючих суб'єктів та споживачів суспільних благ, реалізуючи підтримку або обмеження для окремих видів діяльності.

Висновки

Перший розділ кваліфікаційної роботи присвячений дослідженню, теоретичних основ впливу непрямих податків на фінансовий стан підприємства. Непряме оподаткування – це різновид фіскальних вилучень, що встановлюється на товари та послуги як цінова надбавка при продажі товару або послуги, тобто оплачується покупцями при купівлі товарів і послуг, а перерахунок до бюджету непрямих податків покладено на продавців таких товарів і послуг. Поява непрямих податків, у їх теперішньому розумінні, припадає на кінець XVIII століття, коли розвиток фіскальних форм вилучення частини новоствореного продукту проходив одночасно у двох векторах – прямого і опосередкованого оподаткування. Еволюційний розвиток системи оподаткування обумовив поступе зменшення чітких відмінностей між непрямими і прямими податками. Непрямі податки включаються до ціни товарів і послуг, а їх величина для кожного платника не залежить напряду від обсягів його доходів. Багато платників сплачує непрямі податки за місцем формування нової вартості, ці податки характеризуються відносною простотою визначення; їх всеохоплююча база оподаткування гарантує збільшення бюджетних доходів; рівномірний розподіл податкового навантаження між усіма учасниками виробництва та реалізації товару кінцевому споживачу забезпечується механізмом нарахування та сплати непрямих податків на всіх етапах руху товарів; оподаткування експорту за нульовою ставкою забезпечує стимулювання внутрішнього виробництва через зменшення ціни на товари та можливість отримання бюджетного відшкодування.

Від величини нарахованих та сплачених податків залежить фінансовий стан суб'єкта господарювання, під яким, у межах цієї кваліфікаційної роботи, запропоновано розуміти узагальнююче поняття, що характеризує стан фінансових ресурсів підприємства та їх зміни під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

Реалії господарської діяльності господарюючих суб'єктів засвідчують, що переважний вплив на їх фінансовий стан мають прямі податки, оскільки зменшують обсяги прибутку, а, отже, і можливості фінансування власної діяльності за рахунок власних коштів та обумовлюють потребу залучати кошти десь на стороні. Непрямі податки такого вираженого впливу не мають, але все ж таки чинять вплив на наявність власних оборотних коштів на підприємстві, зменшуючи їх обсяг, що, у свою чергу, веде до пригнічення ділової активності, або ж потреби у пошуку додаткових джерел фінансування діяльності.

Другий розділ наукової роботи було присвячено аналізу впливу непрямого оподаткування на фінансовий стан підприємств в Україні. На основі світового та вітчизняного досвіду функціонування бізнесу було зроблено висновок, що визначальним показником при оцінці взаємовідносин по лінії держава-суб'єкт господарювання та суб'єкт господарювання-його фінансові ресурси є обсяг податкового навантаження на підприємство, як низову ланку економічних відносин. Податковий тягар обчислюється двома способами, абсолютним, як сума сплачених податків протягом певного часового проміжку та відносним, як сума цих сплачених податків до обсягів реалізації продукції (виручки) за аналогічний період. Зрозуміло, що більш інформативним та більш досконалим методом є другий. Обчислення податкового навантаження на його основі дало зробити висновок, що за останні 4 роки, величина фіскальних вилучень в економіці України зменшилася із 27,1% у 2020 році до 25,05% – у 2023 році, тобто, на 1,96% (без врахування єдиного соціального внеску). Подібна ситуація характерна і для податкового тягаря за непрямым оподаткуванням, частка непрямих податків по відношенню до ВВП України, за 2021-2023 роки, зменшилася на 1,73% – із 13,67 до 12,04%.

Підготовка кваліфікаційної роботи проводилася на основі фінансово-господарської діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ». Основним видом діяльності діяльності (КВЕД) було визначено – 16.24 «Виробництво дерев'яної тари». Місцезнаходження товариства м. Хмельницький, Хмельницька обл., вул. Курчатова (тепер – Шухевича), будинок 53. Товариство перебуває у спільному

володінні 4 осіб, які у його статутному капіталі мають нерівну частку: по 33% – Ядуха В.Й. та Ядуха С.Й. і по 17% перебувають у розпорядженні Горобець К.І. та Горобець Н.С.

Майно підприємства сформовано за основі його основні та оборотних фондів. Вартісний обсяг необоротних активів зменшилася із 2228,8 тис. грн у 2021 році до 1905,8 тис. грн – 2023 року. А щодо вартості оборотних фондів, то тут спостерігається протилежна тенденція до збільшення із 727,9 до 769,8 тис. грн. У структурі фінансових ресурсів ТОВ, у розрізі їх складових частин, найменше питома вага власного капіталу, який, проте, показує тренд до зростання – із 184,9 до 341,3 тис. грн. Тенденцію до збільшення демонструють і обсяги довгострокових зобов'язань, які за звітний період виростили із 780,8 до 877,4 тис. грн. Протилежна ситуація спостерігається за поточні зобов'язання, які зменшилися із 1991,0 до 1456,9 тис. грн.

Оцінка окремих показників фінансового стану дає підстави стверджувати, що товариство, для фінансування своєї діяльності, віддає перевагу залученню зобов'язань. Хоча власні кошти показують позитивні за звітний період на 156,4 тис. грн, обсяги власних оборотних коштів продовжує показувати своє негативне значення, не дивлячись на зменшення протягом звітного періоду цього показника із -1263,1 до -687,1 тис. грн. Подібну ж динаміку показує коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів, який ще далеко перебуває від оптимального значення, яке становить менше 1. Аналогічно за межами оптимальності знаходиться значення коефіцієнта автономії

Коефіцієнт маневреності власних коштів характеризується від'ємним значенням, хоча і демонструє динаміку до зростання із -6,83 до -2,01. Зріс коефіцієнт абсолютної ліквідності, величина якого перебуває у оптимальному значенні (більше 0,2) – із 0,2207 до 0,2877. Також позитивну динаміку демонструє частка оборотних коштів у активах, що демонструє ріст на 0,0416 пункти. Динаміку росту показують і показники рентабельності, так рентабельність продажів, рентабельність діяльності до оподаткування,

рентабельність капіталу. Загальна оборотність капіталу збільшилася на 0,1062 пункти.

В третьому розділі кваліфікаційної роботи, для окреслення напрямів удосконалення впливу непрямих податків на фінансовий стан підприємств в Україні було проведено аналіз фіскальних показників діяльності ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» за період 2021-2023 років. Товариство перебуває на загальній системі оподаткування та є платником ПДВ. Сумарно, обсяг сплачених податків виріс більш ніж у 1,5 рази, із 93,07 тис. грн у 2021 році до 152,35 тис. грн – у 2023 році. У діяльності товариства прослідковується тенденція до збільшення частки непрямих податків із 63,16% до 66,83%. Загальне податкове навантаження на товариство знаходиться в районі 14%. Аналогічну ситуацію фіксуємо і частині податкового навантаження за непрямыми податками яке зросло на 1,46%.

Податковий тягар непрямого оподаткування на витрати підприємства зріс на 0,4%. Подібний стан фіксуємо і за змінами податкового навантаження відносно доходу підприємства – ріст на 2,63% та відносно виручки підприємства – зростання на 0,46%. Слід наголосити що ПДВ, як один із видів непрямих податків, становить найбільшу частку усіх податків, що перераховуються ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» на користь державі, а це обумовлює той факт, що ПДВ чинить найбільший вплив на результати роботи товариства, у першу чергу – на величину його оборотних коштів, які застосовуються у економічній діяльності підприємства.

Враховуючи визначальний вплив ПДВ на діяльність ТОВ «ТРИЄРА СТОРЕДЖ» в частині впливу на обігові кошти, нами окреслюється подальше вдосконалення системи його нарахування та сплати через: застосування механізмів податкового розстрочення або ж відстрочення по ПДВ; встановлення пріоритетного права на відшкодування ПДВ тим господарюючим суб'єктам, які провадять свою діяльність у «працемістких» видах економіки, з високою часткою оборотного капіталу в сумарній структурі свого капіталу; запровадження інституту податкових «канікул» тим господарюючим суб'єктам, які вкладають фінансові ресурси у збільшення оборотного капіталу.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Податкові важелі та стимули розвитку господарських систем (теоретичні засади та практика застосування) : монографія / В. Андрущенко, В. Мельник, Ю. Ляшенко – Ірпінь : НУДПС України, 2006. – 210 с.
2. Андрущенко В.Л. Податкова система : навч. посіб. / В.Л. Андрущенко, В.О. Осмятченко, Я.О. Ізмайлов – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 492 с.
3. Баліцька В. Фіскальна система України: оцінка впливу на фінансовий стан і процеси капіталотворення підприємства / В. Баліцька // Економіка і держава. – 2008. – № 6. – С. 13-18.
4. Бенч Н.Я. Податкове навантаження як окрема економічна категорія: теоретична сутність та спроби обрахунку / Н. Бенч // Наукові праці НДФІ. – 2008. – №2(43). – С.111-118.
5. Білик М.Д. Фінансовий стан підприємства: теорія, методика / М.Д. Білик, І. Л. Котов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 5. – С. 86-92.
6. Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. / І.А. Бланк. – Київ: Эльга, 2011. – 574 с.
7. Богатирьова Є. М. Податкове навантаження як індикатор результативності податкових реформ в Україні / Є. Богатирьова // Економічний простір. – 2014. – № 84. – С. 110-121.
8. Волохов І.С. Податкова система: навч. посіб. / І.С. Волохов – Харків : «Діса плюс», 2019. – 402 с.
9. Глух М. Теоретико-правові аспекти альтернативних систем оподаткування юридичних осіб / Глух М., Бойко-Слободжан О. // Актуальні проблеми правознавства. – 2023. – №. 2. – С. 113-119.

10. Горина В. П. Проблеми підвищення фіскальної ефективності податку на додану вартість / В. Горина // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 2 (14). – С.118-125.

11. Доброскок О.В. Податковий контроль та його ефективність: навч. посіб. / О.В. Доброскок – Київ : Алерта, 2018. – 237 с.

12. Замасло О. Оцінка фіскальної ефективності бюджетоутворюючих податків в Україні / О. Замасло, М. Кобильник // Світ фінансів. – 2021. – №2 (67). – С.66-78.

13. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2021 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html> (дата звернення: 10.11.2023).

14. Каламбет (Юдіна) С.В. Податки як інструмент вирівнювання фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання / С. Каламбет (Юдіна), В. Ткаченко // Економіка і суспільство. – 2016. – №5. – С.350-356.

15. Карлін М.І. Фінанси країн Європейського Союзу. / М. Карлін – Київ : Знання, 2017. – 639 с.

16. Карпунін О. Податки, як інструмент формування доходів бюджетної системи України. / Фрадинський О.А., Карпунін О. // Мейнстрим HR-інжинірингу, економіки і бізнесу у XXI столітті: проблеми, імперативи, шляхи розвитку : матеріали II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 5 червня 2024 року. ХНУ, – 2024. – С. 182-184.

17. Кішкіна В. Оцінка фінансового стану як важливий елемент управління господарською діяльністю підприємства / В. Кішкіна, Ю. Яценко, О. Жукова // Подільський науковий вісник. – 2021. – №1 (17). – С.46-50.

18. Кміть В.М. Вплив податків на стан оборотного капіталу підприємств в Україні / В. Кміть, Я. Бавдик // Підприємництво та інновації. – 2020. – №12. – С.183-187.

19. Крисоватий А. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори : монографія / А. Крисоватий, І. Валігура –Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. – 248 с.
20. Крисоватий А. Планування та прогнозування податкових надходжень : навч. пос. / А. Крисоватий, А. Кізима А., В. Маслій –Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2011. – 260 с.
21. Крисоватий А.І. Наукові основи фіскальної теорії : навч. посіб. / А. Крисоватий, О. Сидорович, В. Дмитрів – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 246 с.
22. Корнус В. Оцінка податкового навантаження на рівні підприємств / В. Корнус, В. Квасов, О. Пономарьов // Економіст. – 2007. – №10. – С.17-19.
23. Крючко Л. Оцінка фінансового стану підприємства – сутність та необхідність / Л.С. Крючко // Ефективна економіка. – 2012. – №12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1613> (дата звернення: 12.11.2024).
24. Луцик А.І. Адміністрування податків : навчальний посібник. / А.І. Луцик, Ф.П. Ткачик – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 282 с.
25. Лютий І. Податки на споживання в економіці України : монографія / І. Лютий, А. Дрига, М. Петренко –Київ : Знання, 2004. – 335 с.
26. Мельник В. М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу: монографія. / В. Мельник – Київ : ПП «Видавничий дім «Комп'ютерпрес», 2006. – 277 с.
27. Мережко С. Порівняльний аналіз податкових систем зарубіжних країн та України / Мережко С., Ушолік Н., Лизунова О. // Економіка та суспільство. – №25. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/282/270> (дата звернення: 31.10.2024).
28. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України : [монографія] / за наук. ред. д.е.н., проф. П. В. Пашка, д.е.н., проф. С. В. Онишко. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 518 с

29. Новік О.І. Тлумачення поняття «податкове навантаження» у вітчизняній та зарубіжній літературі / О. Новік // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 6. – С. 756-762.

30. Орищин Т. Оптимізація податкового навантаження підприємства: теоретичний та практичний аспект / Т. Орищин // Економіка і держава. – 2014. – № 4. – С. 58-52.

31. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 31.10.2024).

32. Публічний звіт Державної податкової служби України за 2022 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/657704.html> (дата звернення: 10.11.2024).

33. Публічний звіт Державної податкової служби України за 2020 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/prezentatsiyuni-materiali/454960.html> (дата звернення: 10.11.2024).

34. Росоха О.В. Напрямі податки: фіскальна ефективність в Україні та зарубіжних країнах / О. Росоха, А. Славкова // International scientific journal «Grail of Science». – 2023 – №27. – С. 107-116.

35. Сідельникова Л. Оподаткування суб'єктів підприємництва : навчальний посібник / Л. Сідельникова, Т. Чижова, Я. Якуша – Київ : Видавництво Ліра-К, 2012. – 424 с.

36. Славкова А. Фіскальна та регулююча роль непрямого оподаткування в Україні / А. Славкова // Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». – 2023 – №5. – С. 374-378.

37. Соколовська А.М. Основи теорії податків: навч. посіб. / А.М. Соколовська – Київ : Кондор, 2010. – 325 с.

38. Соколовська А. М. Суперечності та проблеми гармонізації ставок податку на додану вартість у ЄС. / А. Соколовська // Фінанси України. – 2021. – №3. – С. 23-45.

39. Стародуб Д. Непрямі податки та їх вплив на фінансовий стан підприємства / Д. Стародуб, Ю. Колупаєв // Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти : матеріали V-ї Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 17 жовтня 2018 р. «Інформаційно-аналітичне агенство». – 2018. – С. 292-296.

40. Ткачук Н. Вплив податкового навантаження на діяльність суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України. / Н. Ткачук // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2015. – №. – С. 121-128.

41. Фрадинський О.А. Основи оподаткування: навч. посіб. / О.А. Фрадинський – Львів : Новий світ-2000, 2010. – 339 с.

42. Фрадинський О.А. Поняття податкового навантаження та підходи до його визначення. / О. Фрадинський // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – №1., Т.1. – С. 78-82.

43. Чепка В. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи / В. Чепка, І. Свідерська, Ю. Гавриленко // Інвестиції : практика та досвід. – 2020. – №19-20. – С. 96-102.

44. Черепанин М.І. Оподаткування суб'єктів малого бізнесу: сучасний стан та напрями реформування / М.І. Черепанин // Молодий вчений. – 2016. – № 12.1(40). – С. 996–1001.

45. Шуневич А.С. Фіскальна ефективність податку на додану вартість в контексті оптимізації непрямого оподаткування / А. Шуневич // Вчені записки Університету «КРОК». – 2020 – № 1(57). – С.66-72.

46. Юрчишена Л.В. Концептуальні засади адміністрування та фіскальний потенціал акцизного податку в Україні / І. Юрчишена Л.В., Шевчук, Ю.І. // Фінанси, облік, банки. – 2019 – № 1 (24). – С.102 – 112.

Додатки